

ДО ВІДОМА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ УЧЕНИХ РАД І ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВИХ СТУПЕНІВ

*ВАК України нагадує, що повідомлення в "Бюлетені ВАК України" і журналі "Науковий світ" про захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук відповідно до постанов президії ВАК України від 16 січня 1997 року №3/1 і від 26 березня 1998 року №02/3 повинні подаватися до редакції одразу після прийняття дисертації до захисту спеціалізованою вченою радою. Повідомлення повинні бути подані безпосередньо редакції або надіслані рекомендованим листом за формою згідно з нормативними документами ВАК України разом з копією платіжного доручення або квитанцією про поштовий переказ вартості публікації.

* Вартість публікації - 30 грн.

* Для власників індивідуальної річної передплати на "Бюлетень ВАК України" або журнал "Науковий світ" вартість публікації- 15 грн.

Банківські реквізити редакції: Р/р №26001200002148 в Київській міській дирекції Укрсоцбанку (252005, М.Київ, вул.Димитрова, 3), МФО 322012, код 24919162.

*****

Якщо у Вас є справа у ВАК:

1 .Атестаційні документи приймають з 14.00 до 16.00, а дипломи та атестати видають з 10.00 до 12.30 кожного понеділка, вівторка і четверга.

2.Голова ВАК України **Скопенко В.В.** приймає відвідувачів щосереди з 11.00 до 13.00.

3.Перший заступник голови ВАК України **Степко М.Ф.** приймає відвідувачів щочетверга з 11.00 до 13.00.

4.Заступник голови ВАК України **Іванов С.В.** приймає відвідувачів щовівторка з 11.00 до 13.00.

5.Вчений секретар ВАК України **Бойко Р.В.** приймає відвідувачів щоп'ятниці з 11.00 до 13.00.

6.**Начальники відділів** приймають відвідувачів щодня, крім п'ятниці, з 14.00 до 17.00.

7-**Редакція «Бюлетеня ВАК України»** приймає відвідувачів щодня з 14.00 до 18.00.

**ДОВІДНИК
ЗДОБУВАЧА
НАУКОВОГО
СТУПЕНЯ**

**Збірник нормативних документів та
інформаційних матеріалів з питань атестації
наукових кадрів вищої кваліфікації
*За редакцією
вченого секретаря ВАК України Р.В.Бойка
2-е видання, виправлене і доповнене***

**Редакція
"Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України"
Київ • 2000**

ББКЧ215я8

Довідник здобувача наукового ступеня. Збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації/ Упорядник Ю.І.Цеков; переднє слово Р.В.Бойка. -К.:Редакція "Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України", 2000. - 64 с.

ISBN 966-7396-10-X

У виданні вміщені нормативні документи та інформаційні матеріали, що стосуються атестації наукових кадрів вищої кваліфікації. Документи подані у текстах і формах, затверджених наказом ВАК України від 21 березня 1997 р. № 121, з усіма подальшими змінами, уточненнями та доповненнями станом на 20 березня 2000 р.

Збірник призначений для аспірантів і докторантів, що готуються до захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня, а також для вчених, які беруть участь в атестаційному процесі.

ББКЧ215я8

ISBN 966-7396-10-X © Редакція "Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України", 2000

© Ю.І.Цеков, упорядкування, 2000

© Р.В.Бойко, "Переднє слово", "До другого видання", 2000

© П. Х.Ткаченко, художнє оформлення, 2000

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

За Законом України "Про науку і науково-технічну діяльність" громадяни України, іноземці або особи без громадянства, які проводять фундаментальні та(або) прикладні наукові дослідження і отримали наукові та(або) науково-технічні результати (вчені), мають право на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора наук та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника.

Присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання є державним визнанням рівня кваліфікації вченого.

Документами, які станом на 1 березня 1999 року визначають порядок присудження наукових ступенів доктора і кандидата наук та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника в Україні, є "Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань", затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 року №644 та "Зміни і доповнення, що вносяться до Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань", затверджені постановами Кабінету Міністрів України від 5 серпня 1998 року №1241 і від 22 липня 1999 року №1336. За цими документами питання присудження наукових ступенів доктора і кандидата наук, а також присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника належать до компетенції Вищої атестаційної комісії(ВАК) України.

Документами, що засвідчують присудження наукового ступеня чи присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, є дипломи доктора, кандидата наук та атестат старшого наукового співробітника, видані виключно Вищою атестаційною комісією України.

Вашій увазі пропонується збірник нормативних документів з питань встановлення рівня кваліфікації (атестації) наукових кадрів, які затверджені постановами президії ВАК України та наказами ВАК України і діють станом на 1 березня 1999 року. До збірника включені також роз'яснення, інструктивні та інформаційні матеріали ВАК.

Першим подається блок нормативних документів, у яких встановлюються необхідні умови оприлюднення результатів наукових досліджень і основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій, адреси обов'язкового розсилання авторефератів, друкується постанова Головної ради Вищої атестаційної комісії України щодо мови дисертацій і функціонування державної мови у науковій сфері, володіння здобувачами наукових ступенів українською фаховою науковою термінологією.

У наступному блоці наводяться переліки документів, які подаються здобувачем наукового ступеня до спеціалізованої вченої ради, подаються радою до ВАК України, повертаються радою здобувачу. До переліків додаються зразки окремих документів, інструкції та порядок їх підготовки і подання до ВАК, аналіз типових помилок при оформленні окремих документів.

Далі подано нормативні документи про запровадження публікації повідомлень про захист дисертацій, їх зразки, порядок та строки подання повідомлень до "Бюлетеня ВАК України" і журналу "Науковий світ".

Наступна група нормативних документів стосується здобувачів наукових ступенів у галузі економічних наук.

Наприкінці збірника подаються нормативні документи про захист здобувачами дисертацій за кордоном, перелік документів, необхідних для нострифікації у ВАК України документів про присудження наукових ступенів здобувачами в інших країнах та роз'яснення ВАК з окремих питань атестації.

Вчений секретар ВАК України

Р.В-Бойко

ДО ДРУГОГО ВИДАННЯ

Вашій увазі пропонується друге видання збірника нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації. Вміщені у книжці постанови президії ВАК України, накази ВАК України чинні станом на 20 березня 2000 року.

У Довіднику подаються у новій редакції переліки та форми документів, що використовуються при атестації науковців, та Інструкція про порядок підготовки та подання електронних варіантів документів атестаційних справ. Їх скориговано відповідно до Указу Президента України "Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади" від 15 грудня 1999 р. №1573/99, з "Порядком присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань" від 28 червня 1997 р. із змінами і доповненнями, затвердженими постановами Кабінету Міністрів України від 5 червня 1998 р. №1241 та від 22 липня 1999 р. №1336 та з "Положенням про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів", затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 р. №309.

Форми та Переліки, а також Інструкція у нових редакціях запроваджуються з 1 вересня 2000 року.

У новій редакції Основних вимог до дисертацій та авторефератів дисертацій внесені зміни та доповнення, що конкретизують вимоги щодо їхніх обсягів, уточнюють рекомендації щодо їхнього оформлення.

Внесені зміни та доповнення у Перелік установ, до яких обов'язково надсилаються автореферати дисертацій, уточнені їхні адреси та наведені нові поштові індекси.

Уточнено переліки та вимоги до документів, які подаються до спеціалізованої вченої ради та до ВАК України з приводу атестації та переатестації.

Вчений секретар ВАК України

Р.В. Бойко

**ПРО ПУБЛІКАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙ
НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВИХ СТУПЕНІВ ДОКТОРА
І КАНДИДАТА НАУК ТА ЇХ АПРОБАЦІЮ**

(З постанови президії ВАК України від 10.02.1999 р. №1-02/3)

З метою подальшого поліпшення стану опублікованості результатів дисертаційних досліджень, їх апробації, забезпечення єдності вимог до здобувачів президія ВАК України

постановляє:

1. Звернути увагу спеціалізованих учених рад, що повне опублікування основних наукових результатів дисертаційних робіт, які подаються на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата наук, є однією з основних передумов для розгляду цих робіт.

2. Зобов'язати спеціалізовані вчені ради приймати до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук у вигляді опублікованої монографії тільки за таких умов:

2.1. Монографія повинна бути опублікована без співавторів.

2.2. Монографія має обов'язково містити результати наукових досліджень автора, опубліковані раніше у фахових наукових виданнях України та інших країн, які відповідають умовам п. 3.1. даної постанови.

2.3. Обсяг основного змісту монографії для здобуття наукового ступеня доктора наук у галузі гуманітарних та суспільних наук становить не менше 15 обліково-видавничих аркушів; у галузі природничих та технічних наук - не менше 10 обліково-видавничих аркушів.

2.4. Наявність рецензій не менше двох докторів наук, фахівців за спеціальністю дисертації, про що має бути зазначено у вихідних даних монографії.

2.5. Наявність рекомендації вченої ради наукової установи, організації або вищого навчального закладу про опублікування монографії, про що має бути зазначено в її вихідних даних.

2.6. Тираж не менше 300 примірників.

2.7. Наявність міжнародного реєстраційного номера ISBN.

2.8. Повне дотримання вимог щодо редакційного оформлення монографії згідно з державними стандартами України.

2.9. Наявність монографії у фондах бібліотек України, перелік яких затверджено постановою президії ВАК України від 22 травня 1997 р. №1в/5, на час подання дисертації до захисту.

3. Зобов'язати спеціалізовані вчені ради приймати до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук тільки за таких умов:

3.1. Наявність не менше 20 публікацій за темою дисертації у наукових провідних фахових журналах, а також в інших періодичних наукових фахових виданнях України (їх перелік затверджує ВАК України) та інших країн, причому в галузях природничих і технічних наук за висновком спеціалізованої вченої ради при прийнятті дисертації до захисту до цієї мінімальної кількості замість трьох статей можуть бути долучені три авторських свідоцтва на винахід або три патенти, які безпосередньо стосуються наукових результатів дисертації;

не зараховуються праці, в яких відсутній повний опис наукових результатів, що засвідчує їх достовірність, або в яких повторюються результати, опубліковані раніше в інших наукових працях, що входять до списку основних.

3.2. Наявність (для гуманітарних і суспільних наук) опублікованої без співавторів монографії обсягом не менше 10 обліково-видавничих аркушів, яка містить власні результати наукових досліджень здобувача і відповідає вимогам п.п.2.4-2.9 цієї постанови.

4. Зобов'язати спеціалізовані вчені ради приймати до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук за умови наявності не менше 3 публікацій у наукових фахових журналах, а також в інших періодичних наукових фахових виданнях України (їх перелік затверджує ВАК України) та інших країн, причому в галузях природничих і технічних наук за висновком спеціалізованої вченої ради при прийнятті дисертації до захисту до цієї мінімальної кількості замість однієї статті може бути долучене одне авторське свідоцтво на винахід або один патент, які безпосередньо стосуються наукових результатів дисертації.

5. Встановити, що апробація матеріалів дисертації на наукових конференціях, конгресах, симпозіумах, семінарах, школах тощо є обов'язковою.

6. Встановити, що обов'язковою вимогою до наукових публікацій здобувачів є наявність в одному випуску (номері) журналу (або іншого друкованого видання) не більше однієї статті здобувача за темою дисертації.

7. Затвердити вимоги до наукових фахових журналів та інших періодичних наукових фахових видань, за умов дотримання яких ці видання можуть бути включені до переліків наукових фахових видань, що затверджує ВАК України:

7.1. Наявність у складі редакційної колегії не менше п'яти докторів наук з відповідної галузі науки, серед яких обов'язково повинні бути штатні працівники наукової установи, організації чи вищого навчального закладу, що видає журнал (періодичне видання).

7.2. Журнал (періодичне видання) підписується до друку виключно за рекомендацією вченої ради наукової установи, організації чи вищого навчального закладу, що його видає, про що зазначається у вихідних даних.

7.3. Тираж не менше 100 примірників.

7.4. Повне дотримання вимог до редакційного оформлення журналу (періодичного видання) згідно з державними стандартами України.

7.5. Наявність журналу (періодичного видання) у фондах бібліотек України, перелік яких затверджено постановою президії ВАК України від 22 травня 1997 р. №16/5.

8. Вимоги п.2.2. до монографій, передбачені цією постановою, не поширюються на монографії, які опубліковані до оприлюднення цієї постанови, але захист за такими монографіями не може бути проведений після 1 вересня 1999 р., за винятком дисертацій, повідомлення про захист яких надруковано не пізніше як у четвертому номері "Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України" за 1999 р.

9. Зобов'язати спеціалізовані вчені ради з 1 вересня 1999 р. не проводити захисти дисертацій, якщо не дотримані вимоги цієї постанови, за винятком дисертацій, повідомлення про захист яких надруковано не пізніше як у восьмому номері журналу "Науковий світ" або в четвертому номері "Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України" за 1999 р.

10. Вважати постанову президії ВАК України від 17 квітня 1997 р. №1/4 такою, що втрачає чинність з 1 вересня 1999 р.

**ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПЕРЕЛІКУ УСТАНОВ,
ДО ЯКИХ ОBOB'ЯЗКОВО ПОВИННІ НАДСИЛАТИСЯ
НАУКОВІ ВИДАННЯ, ДЕ МОЖУТЬ ПУБЛІКУВАТИСЯ
ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЙНИХ РОБІТ
(З постанови президії Вищої атестаційної комісії України
від 22 травня 1997 р. № 16/5)**

Аналіз наявності в найбільших бібліотеках України наукових видань, рекомендованих міністерствами і відомствами для включення до переліку видань, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт згідно з постановами президії ВАК України від 16 січня 1997 р. № 5/1 та від 17 квітня 1997 р. № 1/4, показує, що окремі установи не надсилають свої наукові видання до бібліотек, тим самим обмежуючи можливість наукової громадськості знайомитись з результатами дисертаційних досліджень.

Враховуючи вищезазначене, президія ВАК України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити перелік установ, до яких обов'язково повинні надсилатися наукові видання, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт:

Національна бібліотека України ім.В.І.Вернадського
(03039, Київ, проспект 40-річчя Жовтня, 3)

Національна парламентська бібліотека України
(01601, Київ, вул.М.Грушевського, 1)

Державна науково-технічна бібліотека України
(03171, Київ, вул.Антоновича, 180)

Львівська державна наукова бібліотека ім.В.Стефаника
(79001, Львів, вул.Стефаника, 2)

Одеська державна наукова бібліотека
(65020, Одеса, вул.Пастера, 13)

Харківська державна наукова бібліотека ім.В.Г.Короленка
(61003, Харків, провулок Короленка, 18)

Книжкова палата України
(02094, Київ, пр.Гагаріна, 27)

2. Встановити, що до переліку наукових видань, в яких може публікуватися основний зміст дисертацій, будуть включені лише ті видання, які надходять до установ, перелічених у п.1 даної постанови.

**ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПЕРЕЛІКУ УСТАНОВ,
ДО ЯКИХ ОBOB'ЯЗКОВО ПОВИННІ НАДСИЛАТИСЯ
НАУКОВІ МОНОГРАФІЇ, В ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНІ ОСНОВНІ
РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЙНИХ РОБІТ
(З постанови президії Вищої атестаційної комісії України
від 22 травня 1997 р. № 1в/5)**

1. Затвердити перелік установ, до яких обов'язково повинні надсилатися наукові монографії, в яких опубліковані основні результати дисертаційних робіт:

Національна бібліотека України ім.В.І.Вернадського
(03039, Київ, проспект 40-річчя Жовтня, 3)

Національна парламентська бібліотека України
(01601, Київ, вул.М.Грушевського, 1)

Державна науково-технічна бібліотека України
(03171, Київ, вул. Антоновича, 180)

Львівська державна наукова бібліотека ім. В. Стефаника
(79001, Львів, вул. Стефаника, 2)

Одеська державна наукова бібліотека
(65020, Одеса, вул. Пастера, 13)

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка
(61003, Харків, провулок Короленка, 18)

Книжкова палата України
(02094, Київ, пр. Гагаріна, 27)

2. Встановити, що науковими монографіями, в яких може публікуватися основний зміст дисертацій, будуть вважатися лише ті, які надходять до установ, поименованих у п. 1 даної постанови, при виконанні інших вимог до цих монографій.

ПРО ПУБЛІКАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

(З наказу голови ВАК України від 10 грудня 1998 року № 650)

1. Звернути увагу голів спеціалізованих учених рад, що будь-які друковані праці (тези, доповіді, матеріали тощо) будь-яких конференцій, конгресів, симпозіумів, семінарів, шкіл тощо є свідченням апробації дисертаційної роботи і належать до опублікованих праць, які додатково відображають наукові результати дисертації.

2. Попередити голів спеціалізованих учених рад про їхню персональну відповідальність за неухильне дотримання вимог п.14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 р. №644.

ПРО ПУБЛІКАЦІЇ ОСНОВНОГО ЗМІСТУ МАТЕРІАЛІВ ДИСЕРТАЦІЇ

(З постанови президії ВАК України від 09.02.2000р. №1-02/2)

Останнім часом до ВАК України надходять дисертації, в яких здобувачі наукових ступенів по кілька разів друкують одні й ті ж матеріали наукових досліджень в різних наукових фахових виданнях і включають їх до списку в дисертацію та автореферат для забезпечення мінімальної кількості публікацій основного змісту дисертацій. У зв'язку з цим президія Вищої атестаційної комісії України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Вважати неприпустимим включення до списку наукових праць, в яких висвітлюється основний зміст дисертації, двох чи більше фактично тотожних за науковим змістом статей, опублікованих у фахових виданнях.

2. Покласти персональну відповідальність за виконання п.1 даної постанови на офіційних опонентів та голів спеціалізованих учених рад.

3. Встановити, що в разі, коли вказане в п.1 порушення оцінюється ВАК України як невиконання вимог щодо мінімальної кількості публікацій у наукових фахових виданнях, президія ВАК скасовує рішення спеціалізованих учених рад про присудження наукового ступеня, а до спеціалізованих учених рад та їх керівництва вживає заходів, зазначених у п. 30 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 р. №644 із змінами і доповненнями, затвердженими постановами Кабінету Міністрів України від 5 серпня 1998 р. №1241 та від 22 липня 1999 р. №1336.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ДИСЕРТАЦІЙ ТА АВТОРЕФЕРАТІВ ДИСЕРТАЦІЙ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Згідно з «Порядком присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань» дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора наук необхідно оформлювати відповідно до Державного стандарту України. Таким стандартом є ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення».

З огляду на високі вимоги нормативних документів необхідно неухильно дотримуватися порядку подання окремих видів текстового матеріалу, таблиць, формул та ілюстрацій, а також правил оформлення автореферату.

1.2. Назва дисертації повинна бути, по можливості, короткою, відповідати обраній спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми (задачі), вказувати на мету дисертаційного дослідження і його завершеність. Іноді для більшої конкретизації до назви слід додати невеликий (4-6 слів) підзаголовок.

У назві не бажано використовувати ускладнену термінологію псевдонаукового характеру. Треба уникати назв, що починаються зі слів «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...» і т. ін., в яких не відбито в достатній мірі суть проблеми.

1.3. При написанні дисертації здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати.

Використовуючи в дисертації ідеї або розробки, що належать також і співавторам, разом з якими були написані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт у дисертації.

В разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

1.4. В дисертації необхідно стисло, логічно і аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

1.5. Дисертацію на здобуття наукового ступеня подають у вигляді спеціально Підготовленого рукопису в твердому переплетенні.

2. СТРУКТУРА ДИСЕРТАЦІЇ

2.1. Дисертація повинна містити:

- титульний аркуш,
- зміст,
- перелік умовних позначень (при необхідності),
- вступ,
- основну частину,
- висновки,
- список використаних джерел,
- додатки (при необхідності).

3. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЇ

3.1. Титульний аркуш дисертації (форма 5)

Титульний аркуш дисертації містить найменування наукової організації або вищого навчального закладу, де виконана дисертація;
прізвище, ім'я, по батькові автора; індекс УДК; назву дисертації;

шифр і найменування спеціальності; науковий ступінь, на який претендує здобувач; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника і (або) консультанта; місто і рік.

На титульному аркуші дисертації обов'язково зазначається «На правах рукопису» та гриф обмеження розповсюдження відомостей (за необхідності).

3.2. Зміст

Зміст подають на початку дисертації. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури та ін.

3.3. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності)

Якщо в дисертації вжита специфічна термінологія, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий в дисертації у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа - їх детальну розшифровку.

Якщо в дисертації спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні.

3.4. Вступ

Розкриває сутність і стан наукової проблеми (задачі) та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Далі подають загальну характеристику дисертації в рекомендованій нижче послідовності.

Актуальність теми

Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукової задачі) обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва, особливо на користь України.

Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне - сутність проблеми або наукового завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Коротко викладають зв'язок вибраного напрямку досліджень з планами організації, де виконана робота, а також з галузевими та (або) державними планами та програмами.

Обов'язково зазначають номери державної реєстрації науково-дослідних робіт, базових для підготовки та подання дисертаційної роботи, а також і роль автора у виконанні цих науково-дослідних робіт.

Мета і задачі дослідження

Формулюють мету роботи і задачі, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Об'єкт дослідження - це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага дисертанта, оскільки предмет

дослідження визначає тему дисертаційної праці, яка визначається на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи тим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Наукова новизна одержаних результатів

Подають коротку анотацію нових наукових положень (рішень), запропонованих здобувачем особисто. Необхідно показати відмінність одержаних результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (вперше одержано, удосконалено, дістало подальший розвиток).

Кожне наукове положення чітко формулюють, відокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни. Сформульоване наукове положення повинно читатися і сприйматися легко і однозначно (без нагромадження дрібних і таких, що затемнюють його сутність, деталей та уточнень). У жодному випадку не можна вдаватися до викладу наукового положення у вигляді анотації, коли просто констатують, що в дисертації зроблено те й те, а сутності і новизни положення із написаного виявити неможливо. Подання наукових положень у вигляді анотацій є найбільш розповсюдженою помилкою здобувачів при викладенні загальної характеристики роботи.

До цього пункту не можна включати опис нових прикладних (практичних) результатів, отриманих у вигляді способів, пристроїв, методик, схем, алгоритмів і т.ін. Слід завжди розмежовувати одержані наукові положення і нові прикладні результати, ію впливають з теоретичного доробку дисертанта.

Усі наукові положення з урахуванням досягнутого ними рівня новизни є теоретичною основою (фундаментом) вирішеної в дисертації наукової задачі або наукової проблеми. Насамперед за це здобувачеві присуджується науковий ступінь.

Практичне значення одержаних результатів

В дисертації, що має теоретичне значення, треба подати відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, а в дисертації, що має прикладне значення, - відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію щодо ступеня готовності до використання або масштабів використання. Необхідно дати короткі відомості щодо впровадження результатів досліджень із зазначенням назв організацій, в яких здійснена реалізація, форм реалізації та реквізитів відповідних документів.

Особистий внесок здобувача

У випадку використання в дисертації ідей або розробок, що належать співавторам, разом з якими були опубліковані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт у дисертації та в авторефераті з обов'язковим зазначенням конкретного особистого внеску в ці праці або розробки.

Апробація результатів дисертації

Вказується, на яких наукових з'їздах, конференціях, симпозіумах, нарадах оприлюднено результати досліджень, що включені до дисертації.

Публікації

Вказують, у скількох монографіях, статтях у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій, авторських свідоцтвах опубліковані результати дисертації.

3.5. Основна частина

Основна частина дисертації складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. В кінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

В розділах основної частини подають:

огляд літератури за темою і вибір напрямків досліджень;
виклад загальної методики і основних методів досліджень;
експериментальну частину і методику досліджень;
відомості про проведені теоретичні і (або) експериментальні дослідження;
аналіз і узагальнення результатів досліджень.

В огляді літератури здобувач окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі. Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20 % обсягу основної частини дисертації.

В другому розділі, як правило, обґрунтовують вибір напрямку досліджень, наводять методи вирішення задач і їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методику проведення дисертаційних досліджень. В теоретичних роботах розкривають методи розрахунків, гіпотези, що розглядають, в експериментальних - принципи дії і характеристики розробленої апаратури, оцінки похибок вимірювань.

В наступних розділах з вичерпною повнотою викладаються результати власних досліджень автора з висвітленням того нового, що він вносить у розробку проблеми. Здобувач повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів), їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, обґрунтування потреби додаткових досліджень, негативні результати, які обумовлюють необхідність припинення подальших досліджень.

Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором.

3.6. Висновки

Викладають найбільш важливі наукові та практичні результати, одержані в дисертації, які повинні містити формулювання розв'язаної наукової проблеми (задачі), її значення для науки і практики. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі у висновках розкривають методи вирішення поставленої в дисертації наукової проблеми (задачі), їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями.

У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

3.7. Список використаних джерел

Список використаних джерел слід розмішувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дисертацій), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Зокрема, потрібну інформацію можна одержати із таких стандартів: ГОСТ 7.1 -84 «Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления», ДСТУ 3582-97 «Інформація та документація. Скорочення елів в українській мові в бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила», ГОСТ 7.12-93 «Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила».

3.8. Додатки

За необхідності до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття дисертації:

- проміжні математичні доведення, формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- протоколи і акти випробувань, впровадження, розрахунки економічного ефекту;
- інструкції і методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач на ЕОМ, які розроблені в процесі виконання дисертаційної роботи;
- ілюстрації допоміжного характеру.

4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ

4.1. Загальні вимоги

Дисертацію друкують машинописним способом або за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через два міжрядкових інтервали до тридцяти рядків на сторінці. Мінімальна висота шрифту 1,8 мм. Можна також використати папір форматів у межах від 203x288 до 210x297 мм і подати таблиці та ілюстрації на аркушах формату А3.

Всі примірники дисертації повинні бути ідентичними. В разі використання здобувачем копіювальної техніки ідентичність усіх примірників дисертації повинна бути засвідчена спеціалізованою вченою радою. Обсяг основного тексту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук повинен становити 11-13 авторських аркушів (для суспільних і гуманітарних наук 15-17 авторських аркушів). Обсяг основного тексту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук повинен становити 4,5- 7 авторських аркушів (для суспільних і гуманітарних наук - 6,5 - 9 авторських аркушів). Зазначений вище обсяг дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора чи кандидата наук розрахований на використання при їх оформленні звичайних (не портативних) друкарських машинок при друкуванні через 2 інтервали на папері формату А4 або комп'ютерів з використанням шрифтів текстового редактора Word розміру 14 з полуторним міжрядковим інтервалом.

Текст дисертації необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий - не менше 20 мм, правий - не менше 10 мм, верхній - не менше 20 мм, нижній - не менше 20 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка - чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту дисертації повинна бути однаковою.

Вписувати в текст дисертації окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом, тушшю, пастою тільки чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна бути наближеною до щільності основного тексту.

Друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися в процесі написання дисертації, можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту (фрагменту малюнка) машинописним способом. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Роздруковані на ЕОМ програмні документи повинні відповідати формату А4 (мають бути розрізаними), їх включають до загальної нумерації сторінок дисертації і розміщують, як правило, в додатках.

Текст основної частини дисертації поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти.

Заголовки структурних частин дисертації «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам.

Кожну структурну частину дисертації треба починати з нової сторінки.

До загального обсягу дисертації, визначеного Порядком, не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів дисертації підлягають нумерації на загальних засадах.

4.2. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою дисертації є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок дисертації. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини дисертації, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини дисертації, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовки розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в дисертації безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках дисертації, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад:

Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в дисертації подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо в дисертації одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад:

«Продовження табл. 1.2». Формули в дисертації (якщо їх більше одної) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...

2....

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

4.3. Ілюстрації

Ілюструють дисертації, виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, який допомагає уникнути ілюстрацій випадкових, пов'язаних із другорядними деталями тексту і запобігти невиправданим пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст-ілюстрації.

Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис).

Підпис під ілюстрацією звичайно має чотири основних елементи:

найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис. »;

порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;

над графою стосується всіх даних цієї графи, кожен заголовок рядка в боковикі - всіх даних цього рядка.

Заголовок кожної графи в головці таблиці має бути по можливості коротким. Слід уникати повторів тематичного заголовка в заголовках граф, одиниці виміру зазначати у тематичному заголовку, виносити до узагальнюючих заголовків слова, що повторюються.

Боковик, як і головка, вимагає лаконічності. Повторювані слова тут також виносять в об'єднувальні рубрики; загальні для всіх заголовків боковика слова розміщують у заголовку над ним.

У прографці повторювані елементи, які мають відношення до всієї таблиці, виносять в тематичний заголовок або в заголовок графи; однорідні числові дані розміщують так, щоб їх класи співпадали; неоднорідні - посередині графи; лапки використовують тільки замість однакових слів, які стоять одне під одним.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки - з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба. Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку дисертації або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в другому випадку - боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

4.5. Формули

При використанні формул необхідно дотримуватися певних техніко-орфографічних правил.

Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після • знаків плюс (+), мінус (-), множення (x) і ділення (:).

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання у наступному тексті. Інші нумерувати не рекомендується.

Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого берега сторінки без крапок від формули до її номера. Номер, який не вміщується у рядку з формулою, переносять у наступний нижче формули. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Якщо формула знаходиться у рамці, то номер такої формули записують зовні рамки з правого боку навпроти основного рядка формули. Номер формули-дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Номер групи формул, розміщених на окремих рядках і об'єднаних фігурною дужкою (парантезом), ставиться справа від вістря парантеза, яке знаходиться в середині групи формул і звернене в сторону номера.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації. Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації: а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово; б) цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна за одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

Розділові знаки між формулами при парантезі ставлять всередині парантеза. Після таких громіздких математичних виразів, як визначники і матриці, можна розділові знаки не ставити.

4.6. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні дисертації здобувач повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в дисертації, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена дисертація. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в дисертації.

Посилання в тексті дисертації на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

Якщо в тексті дисертації необхідно зробити посилання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Приклад:

Цитата в тексті: "... незважаючи на пріоритетне значення мовних каналів зв'язку між діловими партнерами, ні в якому разі не можна ігнорувати найбільші канали передачі інформації /б/ 1)"

Відповідний опис у переліку посилань:

6. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей: Навчальний посібник.-- К.: "KM Academia", 1998.- 192 с.

Відповідне подання виноски:

/б/1) розділ 1. Ділове спілкування, стор.29.

Рекомендується в основному тексті або у заключних абзацах розділів давати посилання на особисті наукові праці здобувача (принаймні ті, перелік яких наведено в авторефераті).

Посилання на ілюстрації дисертації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, "рис. 1.2".

Посилання на формули дисертації вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад "... у формулі (2.1)". На всі таблиці дисертації повинні бути посилання в тексті, при цьому слово "таблиця" в тексті пишуть скорочено, наприклад: "...в табл. 1.2".

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово "дивись", наприклад: "див.табл.1.3".

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз "так званий";

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непряму цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора дисертаційної праці до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

е) якщо автор дисертаційної праці, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора дисертації, а весь текст застереження вміщується у круглій дужці. Варіантами таких застережень є: (курсив наш. - М.Х.), (підкреслено мною. - М.Х.), (розрядка моя. - М.Х.).

4.7. Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел - елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв і т.ін. Завдяки цьому можна уникнути повторних перевірок, вставок пропущених відомостей.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дисертацій),

в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць. Зокрема потрібну інформацію щодо згаданих вимог можна одержати із таких стандартів: ГОСТ 7.1-84 "Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления", ДСТУ 3582-97 "Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові в бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила", ГОСТ 7.12-93 "Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила."

4.8. Додатки

Додатки оформлюють як продовження дисертації на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини (книги), розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті дисертації.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках дисертації, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

При оформленні додатків окремою частиною (книгою) на титульному аркуші під назвою дисертації друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 - другий розділ додатка А; В.3.1 - перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 - другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) - перша формула додатка А.

5. АВТОРЕФЕРАТ ДИСЕРТАЦІЇ

5.1. Загальні вимоги до автореферату

Написання автореферату - заключний етап виконання дисертаційної роботи перед поданням її до захисту. Призначення автореферату - широке ознайомлення наукових працівників з методикою дослідження, фактичними результатами і основними висновками дисертації. Автореферат друкують державною мовою. Публікація автореферату дає змогу одержати до дня захисту відзиви від спеціалістів даної галузі.

Автореферат має досить ґрунтовно розкривати зміст дисертації, в ньому не повинно бути надмірних подробиць, а також інформації, якої нема в дисертації.

5.2. Структура автореферату

Структурно автореферат складається із загальної характеристики роботи, основного змісту, висновків, списку опублікованих автором праць за темою дисертації і анотацій українською, російською та англійською мовами.

Загальна характеристика роботи, що подається в авторефераті, має відповідати наведеним у вступі до дисертації її кваліфікаційним ознакам. Недоцільно використовувати рубрики, не рекомендовані у вимогах до змісту цих ознак. Заголовки рубрик не треба виділяти в окремі рядки, достатньо вирізнити їх жирним шрифтом або

курсивом і розмістити в підбір із текстом. Крім того, вказують структуру дисертації, наявність вступу, певної кількості розділів, додатків, повний обсяг дисертації в сторінках, а також обсяг, що займають ілюстрації, таблиці, додатки (із зазначенням їх кількості), список використаних літературних джерел (із зазначенням кількості найменувань)

В основному змісті стисло викладається сутність дисертації за розділами. Цей розділ повинен дати повне і переконливе уявлення про виконану роботу.

Якщо вступна частина автореферату дає змогу скласти лише загальне враження про дисертацію, то основна, яка і є власне реферативною, дає більш повне уявлення про її зміст і побудову. У цій частині автореферату важливо показати, як були отримані результати, продемонструвати хід дослідження, викласти сутність використаних методів, навести дані щодо їх точності і трудомісткості, описати умови і основні етапи експериментів. Нюанси висвітлення змісту дисертації можуть розрізнятися залежно від наукової галузі, теми та інших факторів. Проте у всіх випадках до автореферату доцільно вводити насамперед висновки і кінцеві результати.

Висновки складає стисла інформація про підсумки виконаної роботи, яка повинна відповідати загальним висновкам дисертації. Вони починаються з формулювання наукової задачі або проблеми, за вирішення якої дисертант претендує на присудження наукового ступеня.

Сформульована наукова задача або проблема вельми тісно пов'язується з назвою дисертації, метою роботи і основними науковими положеннями, що захищаються в дисертації. Це ніби наукова «формула», згусток отриманої наукової новизни. Звичайно формулювання починається так: «У дисертації наведене теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі (або наукової проблеми), що виявляється в...». Далі треба вказати, якою саме є наукова задача або проблема, як вона вирішена і для чого в кінцевому розумінні (прикладному плані) вона призначена.

Після формулювання вирішеної наукової задачі або проблеми у висновках викладають головні наукові і практичні результати роботи. Вони тісно пов'язані з науковими і прикладними положеннями, викладеними в загальній характеристиці роботи.

Кожен науковий і прикладний висновок роботи треба формулювати чітко і конкретно (однозначно). Формулювання віддзеркалює суть і новизну зробленого. Але тут не можна доходити до рівня анотації. Наукові висновки подають звичайно ширше, ніж формулювання наукових положень, які захищаються.

Прикладні (практичні) висновки повинні містити принцип або основу використання того чи іншого результату.

Суть автореферату полягає у точній відповідності змістові дисертації, а його зміст - дає повне уявлення про наукову цінність і практичну значущість дисертації.

Список опублікованих праць здобувача за темою дисертації подають відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць і прізвищ усіх співавторів. Опубліковані праці, котрі розкривають основні положення дисертації, включають до списку в такому порядку: монографії, брошури, статті у наукових фахових виданнях, авторські свідоцтва, патенти, препринти, статті, депоновані й анотовані у наукових журналах, тези доповідей тощо. 5.3. Анотації

На останніх сторінках автореферату розміщують анотації українською, російською та англійською мовами. На вибір здобувача анотація англійською або російською мовою повинна бути розгорнутою, обсягом 2 сторінки машинописного тексту (до п'яти тисяч друкованих знаків), інформацією про зміст і результати дисертаційної роботи, а дві інші -

обсягом до 0,5 сторінки машинописного тексту (до 1200 друкованих знаків) - ідентичного змісту інформація про основні ідеї та висновки дисертації.

Анотації складаються за формою, яка має такий зміст:

прізвище та ініціали здобувача;

назва дисертації вид дисертації (рукопис, монографія) і науковий ступінь;

спеціальність (шифр і назва);

установа, де відбудеться захист;

місто, рік;

основні ідеї, результати та висновки дисертації.

Викладення матеріалу в анотації повинно бути стислим і точним. Належить використовувати синтаксичні конструкції, притаманні мові ділових документів, уникати складних граматичних зворотів. Необхідно використовувати стандартизовану термінологію, уникати маловідомих термінів і символів.

Після кожної анотації наводять ключові слова відповідною мовою. Ключовим словом називається слово або стійке словосполучення із тексту анотації, яке з точки зору інформаційного пошуку несе смислове навантаження. Сукупність ключових слів повинна відображувати поза контекстом основний зміст наукової праці. Загальна кількість ключових слів повинна бути не меншою трьох і не більшою десяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок, через кому.

5.4. Оформлення автореферату

Примірники автореферату, які здобувач подає до спеціалізованої вченої ради разом з іншими документами та дисертацією, друкують за тими ж правилами, які встановлені цим додатком для друкування дисертацій, із врахуванням певних особливостей.

За обсягом автореферат (без обкладинки і анотацій) не може бути меншим 1,3 авторських аркуша і перевищувати 1,9 авторських аркуша для докторської і, відповідно, 0,7 та 0,9 авторських аркуша для кандидатської дисертації при друкуванні через 1,5 інтервали з розміщенням до 40 рядків на сторінці.

На лицьовій стороні обкладинки автореферату подаються: назва організації, спеціалізована вчена рада якої прийняла дисертацію до захисту; індекс УЦК; прізвище, ім'я, по батькові здобувача; назва дисертації; шифр і найменування спеціальності за переліком спеціальностей наукових працівників; підзаголовок «Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) (галузь наук)»; місто, рік. (Форма 6).

На зворотній стороні обкладинки автореферату вказується організація, в якій виконане дисертаційне дослідження; науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали наукового керівника і (або) консультанта, його місце роботи й посада; наукові ступені, вчені звання, місця роботи та посади, прізвища та ініціали офіційних опонентів; назва провідної установи із зазначенням підрозділу (кафедри, відділу), де розглядатиметься дисертація; дата і час проведення захисту, шифр спеціалізованої вченої ради та адреса організації, при якій її створено; бібліотека, в якій можна ознайомитися з дисертацією; дата розсилання автореферату; підпис вченого секретаря спеціалізованої вченої ради (форма 7). Серед вчених звань наукового керівника і опонентів не рекомендується згадувати їх членство в громадських (не державних) академіях наук.

Автореферат не має титульного аркуша.

Номери сторінок проставляються в центрі верхнього берега сторінки. Нумерація починається з цифри 1 на першій сторінці, де міститься загальна характеристика роботи.

Структурні частини автореферату не нумерують, їх назви друкують великими літерами симетрично тексту.

5.5. Видання автореферату

Автореферат дисертації виготовляють друкарським способом і видають у вигляді брошури тиражем 100 примірників.

Формат видання 145x215 мм (формат паперу і частка аркуша 60x90/16) з друкуванням тексту на обох сторонах аркуша.

На авторефераті повинні бути вказані вихідні дані друкарні або іншої установи, де друкувався автореферат, згідно з державним стандартом. Відповідальність за наявність вихідних даних та за обов'язкове розсилання авторефератів несе спеціалізована вчена рада.

5.6. Структура файлу «Автореферат» на дискеті

До спеціалізованої вченої ради здобувачем наукового ступеня подається також електронний варіант тексту автореферату дисертації у двох примірниках (на двох гнучких магнітних дисках (ГМД) - дискетах розміром 3,5 дюйма) у вигляді файлу з ім'ям `aref.rtf`, структура якого повністю відповідає друкованому варіанту автореферату, включаючи обкладинку.

Вищою атестаційною комісією України розроблене програмне забезпечення для формування банку даних про докторські та кандидатські дисертації. Тому відповідним чином мають бути сформовані електронні варіанти документів атестаційних справ, зокрема і згаданий файл `ref.rtf`. Його треба готувати так:

Шрифт	TimesNewRomanCyr
Розмір шрифту	12 пунктів
Відстань між рядками	1,5 інтервали
Параметри сторінки	формат А4
Розташування	Книжне
Верхній, нижній і лівий берег	20 мм
Правий берег	10 мм

Згадане програмне забезпечення сприймає файл `aref.rtf`, підготовлений у текстових редакторах Word 6 forWindows 3.x або Word 7 forWindows 95, але не Word 8 forWindows 97: кодова таблиця останнього не збігається з кодовими таблицями попередніх версій.

Рисунки, інші допоміжні графічні зображення та матеріали в електронному варіанті автореферату можуть бути виготовлені тільки у вищезгаданих форматах. Якщо це неможливо зробити, або така інформація не вміщується на дискеті, то їх можна не наводити.

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ
ДЖЕРЕЛ, ЯКИЙ НАВОДЯТЬ У ДИСЕРТАЦІЇ, І СПИСКУ ОПУБЛІКОВАНИХ
РОБІТ, ЯКИЙ НАВОДЯТЬ В АВТОРЕФЕРАТІ**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Монографії (один, два або три автори)	Василенко М. В. Теорія коливань: Навчальний посібник. -К.: Вища школа, 1992. - 430 с. Афанасьев В.В., Василевский О.Н. Расчеты электрических цепей на программируемых микрокалькуляторах. -М.: Энергоиздат, 1992. - 190с. Меликов А.З., Пономаренко Л.А., Рюмшин П.А. Математические модели многопоточковых систем обслуживания. - К.: Техніка, 1991. - 265 с.
Чотири автори	Основы создания гибких автоматизированных производств / Л.А. Пономаренко, Л.В. Адамович, В.Т. Музычук, АЕ. Гридасов / Под ред. Б.Б. Тимофеева. -К.: Техніка, 1986.- 144с.
П'ять та більше авторів	Системный анализ инфраструктуры как элемент народного хозяйства / Бело-усова Н.И., Вишняк Е.И., Левит В.Ю., Черевченко Т.М., Ярославская Ж.Н. -М.: Экономика, 1981. - 62 с.
Багатотомні видання	История русской литературы: В 4 т. / АН СССР. Ин-т рус. лит. (Пушкин, дом). - М., 1982. - Т.3: Расцвет реализма. - 876 с.
Перекладні видання	Гроссе Э., Вайсмангепь Х. Химия для любознательных: Пер. с нем. - М.: Химия, 1980. - 392 с.
Стандарти	ГОСТ 7.1 -84. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления. - Взамен ГОСТ 7.1-76; Введ. 01.01.86. - М.: Изд-во стандартов, 1984.- 78 с.
Збірки наукових праць	Обчислювальна і прикладна математика: 36. наук. пр. - К.:Либідь, 1993.-99 с.
Словники	Библиотечное дело: Терминологический словарь / Сост. И.М. Сулова, Л.Н. Уланова. - 2-е изд. - М.: Книга, 1986. - 224 с.
Депоновані наукові праці	Меликов А.З., Константинов С.Н. Обзор аналитических методов расчета и оптимизации мультиресурсных систем обслуживания / Науч.- произв. корпорация "Киев. ин-т автоматизации". - Киев, 1996. - 44 с. - Рус. - Деп. в ГНТБ Украины 11.11.96, №2210 - Ук96 // Анот. в ж. Автоматизация производственных процессов, №2, 1996. Пономаренко Л.А., Меликов А.З. Алгоритмы управления в неполнодог-ступных марковских сетях со сложными механизмами обслуживания и очередями// Ред. ж. Автоматика и вычислительная техника. - Рига, 1989. -11 с. Деп. в ВИНТИ 8.12.89г.,№7305-В89.
Складові частини книги,	Пономаренко Л.А. Организующая система // Автоматизация технологических процессов в прокатном производстве. -М.: Металлургия, 1979. - С. 141-148.

збірника,	Пономаренко Л.А. Структура системы прерывания с ситуационными приоритетами в АСУТП станов горячей прокатки // Разработка автоматизированных систем управления технологическими процессами. - Тбилиси: Сабчота Сакартвело. - 1976. - С. 3-16.
журналу,	Меликов А.З., Пономаренко Л.А. Оптимизация цифровой сети интегрального обслуживания с конечным числом пользователей и блокировками // Автоматика и телемеханика. - 1992. - №6. - С. 34-38.
іноземного журналу,	Пономаренко Л.А., Меликов А.З. Ситуационное управление многоканальной системой с переменной структурой обслуживания неоднородного потока // Изв. АН Азерб. Респ. Сер. физ. - техн. и мат. наук. - 1986. - Т. 7, №6. - С. 79-83.
енциклопедії.	Perez K. Radiation therapy for cancer of the cervix // Oncotgy. - 1993. - Vol.7, № 2. - P.89-96.
Тези доповідей	Долматовский Ю.А. Электромобиль // БСЭ. - 3-е изд. - М., 1988. - Т. 30. - С. 72.
Дисертації	Пономаренко Л.А., Жучкова И.В. Оптимальное назначение приоритетов при организации доступа в локальных вычислительных сетях АСУТП // Труды Междунар. конф. "Локальные вычислительные сети" (ЛОКСЕТЬ 88). - Том 1. - Рига: ИЭВТ АН Латвии. - 1988. - С. 149-153.
Автореферати дисертацій	Melikov A.Z., Ponomarenko L.A. On the approach to optimal control of queuing systems with multiple classes of customers // Proc. International Conf. on Syst. Sci. XII. - Wroclaw (Poland). - 1995. - P. 507-515.
Препринти	Луус Р.А. Исследование оборудования с пневмовакуумным приводом для захвата, перемещения и фиксации при обработке пористых и легкоповреждаемых строительных изделий: Дис... канд. техн. наук: 05.05.04. - М., 1982. - 212 с.
Звіт про науково-дослідну роботу	Поликарпов В.С. Философский анализ роли символов в научном познании: Автореф. дис... д-ра филос. наук: 09.00.08 / Моск. гос. пед. ин-т. - М., 1985. - 35 с.
Авторські свідоцтва	Пономаренко Л.А., Буадзе В.В. Математические модели и алгоритмы сбора и обработки информации в АСУТП непрерывных станов горячей прокатки: Препр. / АН Украины. Ин-т кибернетики; 76-76. - К.: 1976. - 37 с.
	Проведение испытаний и исследований теплотехнических свойств камер КХС-2-12-ВЗ и КХС-2-12-КЗЮ: Отчет о НИР (промежуточн.) / Всесоюзн. заочн. ин-т пищ. пром-ти. - ОЦО 102ТЭ; № ГР 800571; Инв. № В 119692. - М., 1981. - 90 с.
	Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов: А.с. 1007970 СССР, МКИ В 25J 15/00. /В.С. Батулин, В.Г. Кемайкин (СССР). - №330585/25; Заявлено 23.11.81; Опубл. 30.08.83, Бюл. №12. - 2 с.
	Линейный импульсный модулятор: А с. № 1626362. Украина. МКИ НОЗК7/02/В.Г. Петров - № 4653428/21; Заявлено 23.03.92, Опубл. 30.03.93, Бюл. № 13. - 4 с. ил.

Патенти	Пат. 4601572 США, МКИ G 03 B 27/74. Microfilming system with zone controlled adaptive lighting .Пат. 4601572США, МКИ G 03B 27/24/ D.S.Wise (США); McGraw-Hill Inc. - № 721205; Заявл. 09.04.85; Опубл. 22.06.86; НКИ 355/68. - 3 с.
Каталоги	Каталог млекопитающих СССР. Плиоцен - современность / АН СССР, Зоол. ин-т, Под ред. И.М. Громова, Г.И. Барановой. Л.: Наука, Ленингр. отд-ние, 1981.-456 с.
Інструкції	Типовая инструкция по эксплуатации теплоотдачи тепловых электростанций: ТИ 34-70-044-85: Утв. Гл. техн. упр. по эксплуатации энергосистем М-ва энергетики и электрификации СССР 01.10.85: Срок действия установлен с 01.01.86 до 01.01.95. - М., 1986. - 43 с.

Примітка:

У списку опублікованих праць здобувача, який наводять в авторефераті, необхідно вказати прізвища та ініціали всіх його співавторів незалежно від виду публікації.

ТИТУДЬНИЙ АРКУШ ДИСЕРТАЦІЇ

Назва організації, в якій виконана
дисертація

На правах рукопису

Прізвище, ім'я, по батькові

Індекс УЦК

Назва дисертації

Шифр та найменування спеціальності

(подається за Переліком спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій
на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора наук, присудження наукових ступенів
і присвоєння вчених звань)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата (доктора)
_____наук
(галузь наук)

Науковий керівник (консультант)

_____
(Прізвище, ім'я, по батькові,
науковий ступінь, вчене звання)

Місто • рік

ОБКЛАДИНКА АВТОРЕФЕРАТУ

Назва організації, спеціалізована вчена
рада якої прийняла дисертацію до захисту

Прізвище, ім'я, по батькові

Індекс УДК

Назва дисертації

Шифр та найменування спеціальності

(подається за Переліком спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій
на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора присудження наукових ступенів і
присвоєння вчених звань)

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата (доктора) _____ наук
(галузь наук)

Місто - рік

ЗВОРОТНИЙ БІК ОБКЛАДИНКИ АВТОРЕФЕРАТУ

Дисертацією є _____
(рукопис, монографія)

Робота виконана в _____
(назва організації, відомча підпорядкованість)

Науковий керівник (консультант)

_____
(науковий ступінь, вчене звання,
_____
прізвище, ім'я, по батькові,
_____
місце роботи, посада)

Офіційні опоненти:

_____
_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

Провідна установа _____

(назва, підрозділ, відомство, місто)

Захист відбудеться «_____» _____ 200__ р. о _____ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради _____

(шифр ради, назва установи, у якій створена рада, адреса)

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці _____
(назва установи, адреса)

Автореферат розісланий _____
(дата)

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради _____
(підпис)

_____
(прізвище, ініціали)

ПЕРЕЛІК УСТАНОВ, ДО ЯКИХ ОBOB'ЯЗKOBО НАДСИЛАЮТЬСЯ АВТОРЕФЕРАТИ ДИСЕРТАЦІЙ

- 1.Адміністрація Президента України
(01220, Київ, вул. Банкова, 11)
- 2-Кабінет Міністрів України
(01008, Київ, вул.М.Грушевського, 12/2)
- 3.Міністерство освіти і науки України
(01033, Київ, пр.Перемоги, 10)
- 4.Вища атестаційна комісія України
(01001, Київ, вул.Хрещатик, 34)
- 5-Національна бібліотека України ім.В.І.Вернадського
(03039, Київ, проспект 40-річчя Жовтня, 3)
- 6.Національна парламентська бібліотека України
(01601, Київ, вул.М.Грушевського, 1)
- 7.Львівська наукова бібліотека ім.В.Стефаника (79001, Львів, вул.Стефаника, 2)
- 8.Одеська державна наукова бібліотека
(65020, Одеса, вул. Пастера, 13)
- 9.Харківська державна наукова бібліотека ім.В.Г.Короленка
(61003, Харків, провулок Короленка, 18)
- 10.Волинський державний університет імені Лесі Українки
(43009, Луцьк, проспект Волі, 13)
- 11.Дніпропетровський державний університет
(49025, Дніпропетровськ, проспект Гагаріна, 72)
- 12.Донецький державний університет
(83055, Донецьк, вул.Університетська, 24)
- 13.Запорізький державний університет
(69600, Запоріжжя, вул.Жуковського, 66)
- 14.Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(01017, Київ, вул.Володимирська, 64)
- 15-Львівський національний університет імені Івана Франка
(79002, Львів, вул.Університетська, 1)
- 16.Одеський державний університет ім.І.І.Мечникова
(65057, Одеса, вул.Петра Великого, 2)
- 17-Таврійський національний університет ім.В.І.Вернадського
(95038, Сімферополь, вул.Ялтинська, 4)
- 18.Сумський державний університет
(40007, Суми, вул.Римського-Корсакова,2)
- 19.Ужгородський державний університет
(88000, Ужгород, вул.Горького, 4)
- 20.Східноукраїнський державний університет
(91034, Луганськ, квартал Молодіжний, 20-А)
- 21.Прикарпатський університет ім.В.С.Стефаника
(76000, Івано-Франківськ, вул.Шевченка, 57)
- 22.Харківський національний університет ім.В.Н.Каразіна
(61006, Харків, площа Свободи, 4)
- 23.Черкаський державний університет імені Богдана Хмельницького
(18000, Черкаси, бульвар Шевченка, 81)

24. Чернівецький державний університет ім.Ю.Федьковича
(14012, Чернівці, вул. М.Коцюбинського, 2)
25. Російська державна бібліотека
(101000, Російська Федерация, Москва, просп. Калинина, 3)
26. Державна бібліотека Республіки Біларусь
(220636, Белоруссия, Минск, ул.Красноармейская, 9)
27. Державна бібліотека Республіки Узбекистан ім.А.Навої
(700000, Узбекистан, Ташкент, Мустакилик, 5)
28. Національна бібліотека Грузії
(380007, Грузия, Тбилиси, ул.Кецховели, 5)
29. Національна бібліотека Республіки Казахстан
(480013, Казахстан, Алматы, просп. Абая, 14)
30. Державна бібліотека Азербайджану ім.М.Ф.Ахундова
(370601, Азербайджан, Баку, ул.Хагани, 25)
31. Національна бібліотека Республіки Молдова
(277012, Республіка Молдова, Кишинев, ул.Киевская, 78)
32. Національна бібліотека Республіки Киргизстан
(72000, Киргизия, Бишкек, ул.Советская, 208)
33. Національна бібліотека Таджикистану імені Фірдоусі
(734711, Таджикистан, Душанбе, просп. Рудаки, 14)
34. Державна бібліотека Вірменії ім.А.Ф.Мяснікяна
(375009, Армения, Ереван, ул.Теряна, 72)
35. Національна бібліотека Туркменистану імені Фірдоусі
(744000, Туркменистан, Ашгабад, пл.К.Маркса)
36. Книжкова палата України
(02094, Київ, пр.Гагаріна, 27)
37. Державна науково-технічна бібліотека України
(03171, Київ, вул.Антоновича, 180)
38. Центральна наукова сільськогосподарська бібліотека УААН
(03127, Київ, вул.Героїв Оборони, 10)
- для біологічних, сільськогосподарських та ветеринарних наук
39. Державна наукова медична бібліотека
(01017, Київ, вул. Толстого, 7)
- для біологічних, медичних та фармацевтичних наук
40. Державна науково-педагогічна бібліотека АПН України
(04060, М.Київ, вул. М.Берлінського, 9)
- для педагогічних, психологічних наук
41. Національна юридична бібліотека України
(03039, М.Київ, пр. 40-річчя Жовтня, 3)
- для юридичних наук

ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ У НАУКОВІЙ СФЕРІ

(З постанови Головної ради ВАК України від 12 березня 1998 р.)

Головна рада Вищої атестаційної комісії України відзначає низький рівень функціонування державної мови у науковій сфері, недосконалість сучасної української наукової термінології, незначну кількість захищених дисертацій, написаних українською мовою.

З метою сприяння процесу активного функціонування державної мови у науковій сфері, активізації процесу становлення української наукової термінології в усіх галузях науки, зважаючи на недостатні темпи зростання числа захищених дисертацій, написаних державною мовою. Головна рада Вищої атестаційної комісії України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

- 1. Звернути увагу спеціалізованих учених рад на недостатній рівень виконання вимог Конституції України та інших законодавчих акти про використання української мови в науковій сфері.*
- 2. Рекомендувати керівникам вищих навчальних закладів та наукових установ організувати та систематично проводити роботу зі здобувачами наукових ступенів з метою забезпечення вільного володіння ними українською науковою фаховою термінологією та підготовки рукописів дисертаційних досліджень державною мовою.*
- 3. Вважати професійним обов'язком здобувачів наукового ступеня - громадян України досконале володіння українською фаховою науковою термінологією і сприяння її широкому впровадженню в практику наукової та педагогічної роботи.*

**ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ,
ЯКІ ПОДАЮТЬСЯ ДО СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
ЗДОБУВАЧЕМ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ**

1. Заява на ім'я голови спеціалізованої вченої ради з проханням прийняти дисертацію до розгляду, в якій необхідно зазначити, чи вперше захищається ця дисертація.

2. Особовий листок з обліку кадрів з відомостями, чинними на час прийняття дисертації до захисту, засвідчений відділом кадрів за основним місцем роботи, з фотокарткою, засвідченою печаткою установи (2 прим.)

3. Засвідчені копії дипломів про вищу освіту та про наукові ступені (вчені звання) (2 прим.). У разі зміни здобувачем прізвища додається нотаріально засвідчена копія документа про зміну прізвища.

4. Засвідчене підписами і печаткою установи посвідчення про складені кандидатські іспити за формою, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999р. №309 "Про затвердження Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів" (для здобувачів наукового ступеня кандидата наук) або засвідчене підписом і печаткою установи посвідчення за формою, яка діяла на час складання кандидатського іспиту.

5. Автореферат захищеної здобувачем дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук (для докторських дисертацій).

6. Висновок установи, в якій виконувалась дисертація, чи до якої був прикріплений здобувач, із зазначенням, ким і коли була затверджена тема дисертації (2 прим.).

Висновок оформлюється як витяг з протоколу засідання кафедри (міжкафедрального семінару, лабораторії, відділу), підписується завідувачем кафедри (керівником семінару, лабораторії, відділу), як правило, доктором наук, затверджується керівником установи і скріплюється печаткою. У висновку поряд з іншими аспектами характеристики дисертації та особистості здобувача мають бути визначені конкретний персональний внесок здобувача до всіх наукових праць, опублікованих із співавторами. Термін чинності висновку - 1 рік.

7. Перераховані в авторефераті монографії, брошури, описи авторських свідоцтв (копії), статті (відбитки або копії), тексти депонованих та анотованих в журналах рукописів наукових праць, тези доповідей (копії)

- в одному примірнику. 8. Дисертація, оформлена згідно з вимогами, які викладені в «Основних вимогах до дисертацій та авторефератів дисертацій», у кількості примірників, необхідних для передачі на зберігання до Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського, до бібліотеки установи, де створено спеціалізовану вчену раду, для відправки опонентам та провідній установі (організації).

Другий примірник дисертації подається у незброшурованому вигляді для передачі до Українського інституту науково-технічної та економічної інформації.

Всі примірники дисертації мають бути підписані автором на титульному аркуші дисертації (форма 5).

9. Автореферат дисертації, оформлений згідно з вимогами, які викладені в розділі 5 «Основних вимог до дисертацій та авторефератів дисертацій», у двох примірниках. Всі примірники автореферату підписуються автором на обкладинці (форма 6).

10. Відзив наукового керівника (наукового консультанта), засвідчений печаткою установи, в якій він працює.

11. Файл з текстом автореферату. Ім'я файла aaref.rtf. (2 прим. на двох дискетах).

12. Чотири поштові картки з марками і вказаними адресами здобувача (2 картки)

та спецради (2 картки). На зворотному боці поштових карток у верхньому кутку пишуть прізвище, ім'я, по батькові здобувача, галузь наук та науковий ступінь, на який він претендує.

13. Примірник захищеної кандидатської дисертації (для здобувачів наукового ступеня доктора наук).

14. Згода державного атестаційного органу країни, громадянином якої є здобувач наукового ступеня, на захист його дисертації в Україні (для громадян країн СНД).

**ПЕРЕЛІК
ДОКУМЕНТІВ АТЕСТАЦІЙНОЇ СПРАВИ ЗДОБУВАЧА НАУКОВОГО
СТУПЕНЯ ДОКТОРА НАУК,
ЯКІ ПОДАЮТЬСЯ ДО ВАК УКРАЇНИ**

1. Супровідний лист на бланку установи, підписаний головою спеціалізованої вченої ради (форма 8).

2. Облікова картка здобувача (форма 13).

3. Особовий листок з обліку кадрів з відомостями, чинними на час прийняття дисертації до захисту, засвідчений відділом кадрів за основним місцем роботи, з фотокарткою, засвідченою печаткою установи (1 прим.).

4. Автореферат дисертації (5 прим.), підписаний на обкладинці автором. Автореферат повинен бути надрукований державною мовою.

5. Реєстраційна картка присутності членів спеціалізованої вченої ради на засіданні і участі у таємному голосуванні (форма 10).

6. Стенограма (ідентична за змістом з фонограмою) засідання спеціалізованої вченої ради, підписана головою на засіданні спеціалізованої вченої ради і вченим секретарем спеціалізованої вченої ради та засвідчена печаткою установи, при якій функціонує рада, із зазначенням присутніх на засіданні постійних та введених додатково до її складу з дозволу ВАК України членів ради та їх спеціальностей.

У стенограмі обов'язково має бути наведена доповідь здобувача, а також відображені всі критичні зауваження, які містяться у відзивах на дисертацію та автореферат і висловлені під час дискусії щодо дисертації, та відповіді на них здобувача, висновок спеціалізованої вченої ради щодо дисертації.

7. Відзиви офіційних опонентів, засвідчені печатками установ, в яких вони працюють, із зазначенням дати їх надходження до ради.

8. Відомості про офіційних опонентів за формою 24.

9. Відзив провідної установи, підписаний фахівцями із відповідної спеціальності (серед яких обов'язково повинен бути доктор наук), затверджений керівником установи та засвідчений печаткою установи із зазначенням дати його надходження до ради.

10. Висновок установи, де виконувалась дисертація, затверджений керівником установи і засвідчений печаткою установи (чинний на час подання дисертації до захисту, висновок чинний протягом року з дня його затвердження). У висновку, крім характеристики дисертації, повинен бути обов'язково відображений конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист, та відзначена наявність використання в дисертації матеріалів і висновків кандидатської дисертації здобувача.

11. Висновок комісії спеціалізованої вченої ради щодо відповідності дисертації зазначеній спеціальності та профілю ради, повноти викладу основних результатів дисертації в друкованих працях та особистого внеску дисертанта, використання в дисертації матеріалів та висновків кандидатської дисертації здобувача. 12. Засвідчені копії дипломів про вищу освіту та про наукові ступені (вчені звання). У разі зміни здобувачем прізвища додається нотаріально засвідчена копія документа про зміну прізвища.

13. Автореферат захищеної здобувачем дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

14. Реєстраційно-облікова картка (форма 15), графі якої заповнюються машинописом (2 прим.).

15. Один гнучкий магнітний диск (ГМД) розміром 3,5 дюйма місткістю 1.44 МБ у трьох файлах:

файл з даними облікової картки здобувача. Ім'я файла - form 13.xls;

файл з текстом автореферату. Ім'я файла - aref.rtf;

файл з формою 15. Ім'я файла - form15.rtf;

файл із зауваженнями, які містяться у відзивах опонентів та провідної організації, у відзивах на дисертацію та автореферат, а також зауваженнями, які висловлювались членами спеціалізованої вченої ради та фахівцями під час захисту. Ім'я файла - notes.rtf.

16. Опис документів, які є у справі (форма 19).

Атестаційну справу брошурують у швидкозшивач з картону без зав'язок, на внутрішній стороні обкладинки якого наклеюють конверт, куди вкладають:

автореферати;

дискету;

реєстраційно-облікові картки дисертації (Форма 15);

чотири поштові картки з марками і вказаними адресами здобувача (2 картки) та спецради (2 картки). На зворотному боці поштових карток пишуть прізвище, ім'я, по батькові здобувача, галузь наук та науковий ступінь, на який він претендує.

Послідовність розміщення документів в атестаційній справі повинна відповідати їх нумерації в даному переліку.

Зразок обкладинки атестаційної справи наведений у формі 9.

До атестаційної справи обов'язково додають:

17. Перший примірник дисертації, переплетений і підписаний автором та засвідчений вченим секретарем спеціалізованої вченої ради щодо його ідентичності за змістом з іншими примірниками дисертації, що були подані до ради.

18. Два примірники облікової картки дисертації (ф. 14), один з яких повинен бути з відміткою УкрІНТЕІ.

19. Згода державного атестаційного органу країни, громадянином якої є здобувач наукового ступеня, на захист його дисертації в Україні (для громадян країн СНД).

20. Два не підписаних конверти формату 230x160мм з марками літери «Е».

**ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ АТЕСТАЦІЙНОЇ СПРАВИ
ЗДОБУВАЧА НАУКОВОГО СТУПЕНЯ КАНДИДАТА НАУК,
ЯКІ ПОДАЮТЬСЯ ДО ВАК УКРАЇНИ**

1. Супровідний лист на бланку установи, підписаний головою спеціалізованої вченої ради (форма 8).

2. Облікова картка здобувача (форма 13).

3. Особовий листок з обліку кадрів з відомостями, чинними на час прийняття дисертації до захисту, засвідчений відділом кадрів за основним місцем роботи, з фотокарткою, засвідченою печаткою установи (1 прим.)

4. Автореферат дисертації (5 прим.), підписаний на обкладинці автором. Автореферат повинен бути надрукований державною мовою.

5. Реєстраційно-облікова картка (форма 15), графи якої заповнюються машинописом (2 прим.).

6. Засвідчена підписом і печаткою установи копія посвідчення про складені кандидатські іспити за формою, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999р. №309 "Про затвердження Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів" або засвідчена підписом і печаткою установи копія посвідчення за формою, яка діяла на час складання кандидатського іспиту.

7. Стенограма (ідентична за змістом з фонограмою) засідання спеціалізованої вченої ради, підписана головою на засіданні спеціалізованої вченої ради і вченим секретарем спеціалізованої вченої ради та засвідчена печаткою установи, при якій функціонує рада, із зазначенням присутніх на засіданні постійних та введених додатково до її складу членів ради та їх спеціальностей.

У стенограмі обов'язково має бути наведена доповідь здобувача, а також відображені всі критичні зауваження, які містяться у відзивах на дисертацію та автореферат і висловлені під час дискусії щодо дисертації, та відповіді на них здобувача, висновок спеціалізованої вченої ради щодо дисертації.

8. Відзиви офіційних опонентів, засвідчені печатками установ, в яких вони працюють, із зазначенням дати їх надходження до ради.

9. Відомості про офіційних опонентів за формою 24.

10. Відзив провідної установи, підписаний фахівцями із відповідної спеціальності (серед яких повинен бути доктор наук), затверджений керівником установи та засвідчений печаткою установи із зазначенням дати його надходження до ради.

11. Висновок установи, де виконувалась дисертація, затверджений керівником установи і засвідчений печаткою (чинний на час подання дисертації до захисту, висновок чинний протягом року з дня його затвердження). У висновку, крім характеристики дисертації, повинен бути обов'язково відображений конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. 12. Висновок комісії спеціалізованої вченої ради щодо відповідності дисертації зазначеній спеціальності та профілю ради, повноти викладу основних результатів дисертації в друкованих працях та особистого внеску дисертанта.

13. Засвідчена копія диплома про вищу освіту. У разі зміни здобу вачем прізвища додається нотаріально засвідчена копія документа про зміну прізвища.

14. Один гнучкий магнітний диск (ГМД) розміром 3,5 дюйма місткістю 1,44 МБ у трьох файлах:

файл з даними облікової картки здобувача. Ім'я файла - form 13.xls;

файл з текстом автореферату. Ім'я файла - aref. .rtf;

файл з формою 15. Ім'я файла - form15.rtf;

файл із зауваженнями, які містяться у відзивах опонентів та провідної організації, у відзивах на дисертацію та автореферат, а також зауваженнями, які висловлювались членами спеціалізованої вченої ради та фахівцями під час захисту. Ім'я файла - notes.rtf.

15. Опис документів, які є у справі (форма 19).

Атестаційну справу брошурують у швидкозшивач з картону без зав'язок, на внутрішньому боці обкладинки якого наклеюють конверт, куди вкладають:

дискету;

автореферати;

реєстраційно-облікові картки дисертації (форма 15);

чотири поштові картки з марками і вказаними адресами здобувача (2 картки) та спецради (2 картки). На зворотному боці поштових карток пишуть прізвище, ім'я, по батькові здобувача, галузь наук та науковий ступінь, на який він претендує.

Послідовність розміщення документів в атестаційній справі повинна відповідати їх нумерації в даному переліку.

Зразок обкладинки атестаційної справи наведений у формі 9.

До атестаційної справи обов'язково додають:

16. Перший примірник дисертації, переплетений і підписаний автором та засвідчений вченим секретарем спеціалізованої вченої ради щодо його ідентичності за змістом з іншими примірниками дисертації, що були подані до ради.

17. Два примірники облікової картки дисертації (ф. 14), один з яких повинен бути з відміткою УкрІНТЕІ.

18. Згода державного атестаційного органу країни, громадянином якої є здобувач наукового ступеня, на захист його дисертації в Україні (для громадян країн СНД).

19. Два непідписаних конверти формату 230x160мм з марками літери "Е".

ОБЛІКОВА КАРТКА ЗДОБУВАЧА

Рішення про присудження

(прізвище, ім'я, по батькові у давальному відмінку)

наукового ступеня доктора (кандидата) _____ наук
(галузь)

на підставі прилюдного захисту дисертації « _____
(назва дисертації) _____ »

у вигляді _____ */ з грифом _____
(рукопису, опублікованої монографії) (таємно,

_____ за спеціальністю _____
для службового користування) (шифр і назва спеціальності

_____ у спеціалізованій вченій раді _____
за переліком) (шифр ради)

(назва установи, відомство у родовому відмінку, місто)

прийнято « ____ » _____ 200 р., протокол № ____.

Справа № _____

_____ 19 р. народження
(прізвище, ім'я, по батькові)

громадянин _____
(вказується назва країни, громадянином якої є здобувач)

освіта вища: закінчив у 19 р. _____
(назва навчального закладу)

за спеціальністю _____
(за дипломом)

Наукові ступені і вчені звання (перелічуються у порядку їх присудження чи присвоєння за наявності):

кандидат _____ наук з 19 року,
доцент кафедри _____ з 19 року.

Якщо здобувач закінчив аспірантуру (для кандидатів наук) чи докторантуру (для докторів наук), то вказується рік її закінчення і відомча підпорядкованість та назва установи, де вона функціонує.

Працює _____ в _____
(посада) (назва установи, відомство, місто)

з 19 ____ р. до теперішнього часу.

Дисертація виконана в _____
(назва установи, відомство, місто)

Науковий керівник (для кандидатів наук) або науковий консультант (для докторів наук) _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь,

вчене звання, місце роботи, посада)

Здобувач має _____ опублікованих праць за темою дисертації, з них _____ праць написано без співавторів, _____ монографій, _____ статей в провідних наукових фахових виданнях, _____ авторських свідоцтв на винаходи, в тому числі (наводиться три праці для кандидатів наук і чотири найбільш значні праці - для докторів наук):

1. _____
(бібліографічні дані за формою 23)

2. _____
(бібліографічні дані за формою 23)

Офіційні опоненти:

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь за спеціальністю,

вчене звання за спеціальністю (по кафедрі), місце роботи, посада)
дав _____ відзив із зауваженнями: _____;
(негативний, позитивний) (наводяться)

Провідна установа _____
(назва установи, назва кафедри (відділу),

_____ дала _____ відзив із
відомство, місто) (негативний, позитивний)
зауваженнями: _____
(наводяться)

На дисертацію та автореферат надійшли відзиви:

_____ (перелічуються всі відзиви з обов'язковим зазначенням місць роботи,

_____ посад, наукових ступенів, вчених звань, прізвищ та ініціалів

_____ авторів відзивів, характеру відзивів (негативний чи позитивний) та

_____ критичних зауважень)

В дискусії взяли участь члени спеціалізованої вченої ради:

(прізвища, ініціали, наукові ступені, спеціальність, зауваження)
та присутні на захисті фахівці _____

(прізвища, ініціали, наукові ступені,

місця роботи, посади, зауваження)

При проведенні таємного голосування виявилось, що із _____ членів спеціалізованої вченої ради, які взяли участь у голосуванні (з них _____ докторів наук за профілем дисертації), проголосували

«За» _____ членів ради,
«Проти» _____ членів ради,
недійсних бюлетенів _____.

Висновок спеціалізованої вченої ради (відповідно до «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань»).

Головуючий на засіданні
спеціалізованої вченої ради _____

(шифр ради) (підпис)

(прізвище, ініціали)

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Печатка установи,
де створена рада

« » _____ 200 р.

Затверджено постановою президії ВАК України
від « » _____ 200 р. № _____

Виписано диплом _____

(серія, номер)

Начальник атестаційного відділу _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Зауваження:

1. Номер справи, реквізити постанови президії, номер диплома проставляють у ВАК України.

2. Відомості щодо грифа обмеженості розповсюдження (після позначки */) наводять при необхідності.

ІНСТРУКЦІЯ ПРО ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ТА ПОДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ВАРІАНТІВ ДОКУМЕНТІВ АТЕСТАЦІЙНИХ СПРАВ

У Вищій атестаційній комісії України розроблено та впроваджено автоматизовану систему аналізу захищених та відхилених дисертаційних робіт, інформаційною базою якої служать електронні варіанти облікової картки здобувача (форми 13), електронні варіанти авторефератів, відомості про зауваження до дисертації та автореферату, що містяться у відзивах та виступах у дискусії під час прилюдного захисту дисертації, встановлені спеціалізованою вченою радою формулювання об'єкта досліджень і результатів наукових досліджень та відомості щодо відхилених дисертацій.

Порядок підготовки та подання електронних варіантів матеріалів атестаційних справ

1. До спеціалізованої вченої ради здобувач наукового ступеня подає електронний варіант тексту автореферату дисертації у двох примірниках (на двох гнучких магнітних дисках (ГМД) розміром 3,5 дюйма), структура якого повністю відповідає друкованому варіанту автореферату, включаючи обкладинку. Автореферат набирається в кирилізованому шрифті TimesNewRoman, розмір шрифту 12. На зворотній стороні обкладинки необхідно проставити дату і час захисту дисертації та дату розсилання автореферату. Рисунки в авторефераті можна не наводити. Автореферат подається у вигляді файла формату *.rtf для WordforWindows в незаархівованому вигляді.

2. Інформація в електронному варіанті щодо успішно захищених дисертацій готується спеціалізованою вченою радою і надсилається до ВАК на одному ГМД розміром 3,5 дюйма місткістю 1,44 МБ в трьох файлах:

файл з даними облікової картки здобувача. Ім'я файла – form13.xls;

файл з текстом автореферату. Ім'я файла - aref.rtf;

файл із зауваженнями, які містяться у відзивах опонентів та провідної установи, у відзивах на дисертацію та автореферат, а також зауваженнями, які висловлювались членами спеціалізованої вченої ради та фахівцями під час захисту. Ім'я файла - notes.rtf.

ГМД зі згаданими файлами вкладається до конверта, який наклеюють на внутрішньому боці обкладинки швидкозшивача атестаційної справи. Аналогічний ГМД зберігається у спеціалізованій вченій раді.

Дані в файл form13.xls повинні вводитись за допомогою електронних таблиць Excel-97 (версія 8 для Windows). Склад та структура файла наведені в табл. 1.

Файл notes.rtf набирається в текстовому редакторі Word-97 для Windows в кирилізованому шрифті TimesNewRoman, розмір шрифту 12. Структура цього файла може бути довільною.

3. По дисертаціях, відхилених спеціалізованими вченими радами, до ВАК надсилається підготовлений спеціалізованою вченою радою файл на одному ГМД розміром 3,5 дюйма з іменем out.xls.

Дані в файл out.xls повинні вводитись за допомогою електронних таблиць Excel-97 (версія 8 для Windows). Склад та структура файла наведені в табл.2.

Склад та структура файла form13.xls

Файл з даними облікової картки здобувача призначений для імпорту в базу даних, тому його поля повинні бути старанно заповнені згідно з наведеною нижче таблицею. Для уникнення зміщень даних в табл. 1 наведені коди колонок, в яких повинні

розташовуватись відповідні їм дані. Шифри назв міністерств та відомств вводяться згідно з табл. 3.

Порядок введення даних до файла form13.xls

1. Завантажити електронну таблицю Excel-97 стандартної конфігурації для операційної системи Windows 95 або Windows 98, переконавшись попередньо, що параметром «Регіональні установки» операційної системи Windows є «Україна» (цей параметр істотно впливає на формат представлення дати у файлі).

2. Вводити дані в перший рядок відповідних колонок (від А до СН). При введенні даних необхідно контролювати кількість введених символів. Треба пам'ятати, що до числа символів належить і символ пропуску.

3. Переходити від колонки до колонки потрібно за допомогою клавіші «Стрілка вправо» (→). Дані, які записуються до колонок, не повинні починатися з символу пропуску. При введенні даних забороняється використовувати латинські букви замість відповідних їм кириличних, крім назв установ, в яких у назві вживаються іноземні слова, та формул і змінних в полях «Назва дисертації» і «Результати наукових досліджень».

4. При занесенні інформації щодо наукового керівника, консультанта і опонентів вводити прізвища та ініціали. Довгі назви установ та підрозділів провідної установи слід скорочувати згідно з документом: «Скорочення українських слів і словосполучень в бібліографічному описі. Республіканський стандарт УРСР 1743-82». Застосування абревіатур не дозволяється. Відомче підпорядкування в назвах установ не вказується.

5. До поля «Галузь науки» назву галузі потрібно вводити так: архітектурні, біологічні, ветеринарні, військові, географічні, геологічні, державне управління, економічні, історичні, медичні, мистецтвознавство, педагогічні, політичні, психологічні, сільськогосподарські, соціологічні, технічні, фармацевтичні, фізвиховання і спорт, фізико-математичні, філологічні, філософські, хімічні, юридичні.

6. Наукові ступені наукових керівників та офіційних опонентів слід скорочувати згідно з табл.4.

7. Особливу увагу потрібно звернути на поле «Шифр спеціальності». Excel часто перед двома останніми цифрами шифру вводить 19 або 20, сприймаючи шифр спеціальності як дату. В цьому випадку потрібно відформатувати зміст колонки F як текст і ввести ще раз потрібні дані.

8. Другий і подальші за номерами рядки чи зайві колонки (від CI і далі) слід вилучити, використовуючи в меню Excel функцію Edit.

9. Після завершення введення даних потрібно зберегти файл, присвоївши йому ім'я form 13. Розширення .xls програма Excel допише сама. Перед збереженням файла курсор необхідно встановити в перший рядок однієї з введених колонок (A1-CH1).

10. Перевірити файл на відсутність вірусів.

Таблиця 1

Склад та структура файлу облікової картки захищеної дисертації

№ п/п	Назва поля	Кількість символів	Колонка в Excel	Пояснення
1	Прізвище здобувача	20	A	
2	Ім'я здобувача	15	B	
3	По батькові	15	C	
4	Науковий ступінь	1	D	Д або К
5	Галузь науки	20	E	технічні
6	Шифр спеціальності	20	F	05.20.01
7	Назва дисертації	200	G	
8	Шифр спецради	11	H	Д 11.411.01 Після букви Д або К ставиться один пропуск
9	Дата захисту	10	I	10.04.2000
10	Номер протоколу	15	J	4/2000
11	Рік народження	4	K	
12	Громадянство	15	L	Йорданія
13	Стать	1	M	Ч або Ж
14	Закінчив ВУЗ	100	N	Назва вузу на час закінчення навчання
15	Рік закінчення ВУЗу	4	O	
16	Спеціальність за дипломом	40	P	назва здобутої спеціальності
17	Наукові ступені та вчені звання	100	Q	наукові ступені та вчені звання або пусто
18	Відомство установи аспірантури (докторантури)	2	R	шифр відомства згідно з табл.3
19	Назва установи аспірантури (докторантури)	100	S	
20	Рік закінчення аспірантури (докторантури)	4	T	
21	Відомство установи, в якій працює здобувач	2	U	шифр відомства згідно з табл.3
22	Назва установи, в якій працює здобувач	100	V	
23	Місто, в якому знаходиться установа, де працює здобувач	20	W	Київ; смт Чабани
24	Посада здобувача	20	X	завідувач відділу, доцент кафедри, професор кафедри, с.н.с., м.н.с., п.н.с., г.н.с.
25	Дата призначення здобувача на посаду	8	Y	23.07.1999
26	Відомство, де виконана дисертація	2	Z	шифр згідно з табл.3
27	Назва установи, де виконана дисертація	100	AA	

28	Місто, в якому знаходиться установа, в якій виконано дисертацію	20	AB	Дніпропетровськ
29	Прізвище та ініціали (ПІБ) наукового керівника (НК)	40	AC	Волошук А.Б.
30	Науковий ступінь НК	11	AD	к.психол.н.
31	Вчене звання НК	20	AE	с.н.с.
32	Відомство установи, в якій працює НК	2	AF	шифр згідно з табл.3
33	Назва установи, в якій працює НК	100	AG	
34	Посада НК	20	AH	
35	Публікації здобувача за темою: всього	3	AI	Число або нуль при відсутності
36	Без співавторів	3	AJ	
37	Монографій	3	AK	
38	Статей	3	AL	
39	Авторських свідочств	3	AM	
40	ПІБ першого опонента	40	AN	
41	Науковий ступінь	11	AO	д.філол.н.
42	Вчене звання	20	AP	професор
43	Відомство установи, в якій працює перший опонент	2	AQ	шифр згідно з табл.3
44	Назва установи, в якій працює перший опонент	50	AR	
45	Характер відзиву	10	AS	позитивний
46	Кількість зауважень	2	AT	0 або число
47	ПІБ другого опонента	40	AU	
48	Науковий ступінь	11	AV	к.фізвих.
49	Вчене звання	20	AW	доцент
50	Відомство установи, в якій працює другий опонент	2	AX	шифр згідно з табл.3
51	Назва установи, в якій працює другий опонент	100	AY	
52	Характер відзиву	10	AZ	позитивний, негативний
53	Кількість зауважень	2	BA	0 або число
54	ПІБ третього опонента	40	BB	Колонки 54-60 не заповнюються, якщо третій опонент відсутній
55	Науковий ступінь	11	BC	
56	Вчене звання	20	BD	
57	Відомство установи, в якій працює третій опонент	2	BE	
58	Назва установи, в якій працює третій опонент	100	BF	
59	Характер відзиву	10	BG	
60	Кількість зауважень	2	BH	
61	Відомство провідної установи	2	BI	шифр згідно з табл.3
62	Місто, в якому знаходиться провідна установа	20	BJ	
63	Назва провідної установи	100	BK	
64	Назва підрозділу провідної установи, в якому обговорювалась дисертація	20	BL	кафедра фольклористики, відділ історії України, вчена рада

65	Характер відзиву	10	BM	позитивний, негативний
66	Кількість зауважень	2	BN	0 або число
67	Кількість позитивних відзивів на автореферат	2	BO	В колонках 67-72 число або нуль при відсутності
68	Кількість негативних відзивів на автореферат	2	BP	
69	Кількість членів спецради, які виступили в дискусії і оцінили дисертацію позитивно	2	BQ	
70	Кількість членів спецради, які виступили в дискусії і оцінили дисертацію негативно	2	BR	
71	Кількість фахівців (не членів спецради), які виступили в дискусії і оцінили дисертацію позитивно	2	BS	
72	Кількість фахівців (не членів спецради), які виступили в дискусії і оцінили дисертацію негативно	2	BT	
73	Кількість членів спецради по списку	2	BU	
74	Присутніх	2	BV	
75	Голосували	2	BW	
76	Докторів за профілем	2	BX	
77	Голосували "За"	2	BY	
78	Голосували "Проти"	2	BZ	
79	Недійсних бюлетенів	2	CA	
80	Об'єкт дослідження	250	CB	Одна фраза, яка починається з великої букви. Крапка в кінці не ставиться. Наприклад: Творчість Тараса Шевченка
81	Результати наукових досліджень	250	CC	В колонках результатів речення починаються з великої букви, в кінці речень ставляться крапки. Не обов'язково заповнювати всі колонки.
82	Продовження результатів наукових досліджень	250	CD	
83	Продовження результатів наукових досліджень	250	CE	
84	Продовження результатів наукових досліджень	250	CF	
85	Мова, якою написана дисертація	20	CG	українська, російська, англійська, польська та ін.
86	Дата захисту кандидатської дисертації (для докторів наук)	10	CH	15.11.1991

Склад та структура файлу *out.xls*

Файл з даними облікової картки відхиленої дисертації призначений для імпорту в базу даних, тому його поля повинні бути старанно заповнені згідно з наведеною нижче таблицею. Для уникнення зміщень даних в таблиці наведені коди колонок, в яких повинні розташовуватись відповідні їм дані.

Таблиця 2

Склад та структура файлу облікової картки відхиленої дисертації

№ п/п	Назва поля	Кількість символів	Колонка в Excel	Пояснення
1	Прізвище	20	A	
2	Ім'я	15	B	
3	По батькові	15	C	
4	Назва дисертації	200	D	
5	Науковий ступінь	1	E	К або Д
6	Галузь науки	20	F	
7	Рукопис чи монографія	1	G	Р або М
8	Шифр спеціальності	8	H	05.20.01
9	Шифр спецради	11	I	Д 11.411.01
10	Дата захисту	10	J	25.01.2000
11	Протокол	10	K	
12	Установа, де виконана дисертація	100	L	
13	Відомство, де виконана дисертація	2	M	Шифр
14	Місто, де виконана дисертація	50	N	
15	ПІБ наукового керівника	50	O	
16	Ступінь НК	10	P	д.е.н.
17	Звання НК	20	Q	професор
18	Установа, в якій працює науковий керівник	100	R	
19	Місто, в якому знаходиться установа, в якій працює науковий керівник	50	S	
20	Посада НК	50	T	
21	Відгук НК	10	U	
22	ПІБ першого опонента	50	V	
23	Ступінь першого опонента	10	W	
24	Звання першого опонента	20	X	
25	Місце роботи першого опонента	100	Y	
26	Місто, де працює перший опонент	50	Z	
27	Посада першого опонента	50	AA	
28	Відзив першого опонента	10	AB	
29	ПІБ другого опонента	50	AC	
30	Ступінь другого опонента	10	AD	
31	Звання другого опонента	20	AE	
32	Місце роботи другого опонента	100	AF	
33	Місто, де працює другий опонент	50	AG	
34	Посада другого опонента	50	AH	
35	Відзив другого опонента	10	AI	
36	ПІБ третього опонента	50	AJ	
37	Ступінь третього опонента	10	AK	
38	Звання третього опонента	20	AL	
39	Місце роботи третього опонента	100	AM	
40	Місто третього опонента	50	AN	
41	Посада третього опонента	50	AO	
42	Відзив третього опонента	10	AP	
43	Назва провідної установи	100	AQ	
44	Назва кафедри (відділу) провідної установи	50	AR	
45	Відзив	10	AS	
46	Членів СВР за списком	2	AT	
47	Голосували	2	AU	
48	Докторів за профілем	2	AV	
49	Голосували "За"	2	AW	
50	Голосували "Проти"	2	AX	
51	Недійсних бюлетенів	2	AY	

Шифри назв міністерств та відомств

Міністерство внутрішніх справ України	1
Міністерство економіки України	3
Міністерство палива та енергетики України	4
Міністерство закордонних справ України	5
Міністерство культури і мистецтв України	8
Державний комітет промислової політики України	9
Міністерство оборони України	10
Міністерство освіти і науки України	11
Міністерство охорони здоров'я України	12
Міністерство екології та природних ресурсів України	13
Міністерство праці та соціальної політики України	14
Міністерство аграрної політики України	15
Міністерство транспорту України	16
Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи	17
Міністерство фінансів України	20
Міністерство юстиції України	21
Державний комітет зв'язку та інформатизації України	22
Державний комітет лісового господарства України	23
Державний комітет статистики України	25
Державний комітет України по водному господарству	26
Державний комітет України з енергозбереження	29
Державний комітет України по земельних ресурсах	30
Державний комітет архівів України	31
Державний комітет України у справах ветеранів	32
Національне космічне агентство України	33
Державна митна служба України	34
Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України	35
Державний комітет у справах охорони державного кордону України	37
Державний комітет України у справах релігій	38
Державний комітет стандартизації, метрології та сертифікації України	39
Державний комітет інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України	40
Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України	41
Інші відомства	42
Установи при Кабінеті Міністрів України	43
Служба безпеки України	44
Державна податкова адміністрація України	45
Національна академія наук України	46
Українська академія аграрних наук	47
Академія медичних наук України	48
Академія педагогічних наук України	49
Академія правових наук України	50

Академія мистецтв України	51
Федерація професійних спілок України	52
Центральна спілка споживчих товариств України	53
Державна адміністрація залізничного транспорту України	54
Інші центральні установи України	58
Українська державна корпорація автомобільного транспорту	59
Українська кооперативне - державна корпорація з агропромислового будівництва	60
Українська державна будівельна корпорація	61
Українська державна корпорація з будівництва метрополітенів і тунелів	62
Українська державна корпорація з будівництва, ремонту та утримання автомобільних доріг	63
Українська державна корпорація з виконання монтажних і спеціальних будівельних робіт	64
Українська державна корпорація промисловості будівельних матеріалів	65
Українська державна корпорація з транспортного будівництва	66
Акціонерне товариство «Укргазпром»	67
Український державний концерн місцевої промисловості	68
Українське об'єднання «Укрнафтагазбуд»	69
Український державний концерн з матеріально-технічного і сервісного забезпечення агропромислового комплексу	70
Відкрите акціонерне товариство «Укрнафта»	71
Державна авіакомпанія «Авіалінії України»	72
Державна акціонерна холдингова компанія «Укргаз»	73
Державна акціонерна компанія «Укрресурси»	74
Акціонерна судноплавна компанія «Укррічфлот»	75
Інші корпорації, концерни, асоціації, об'єднання, компанії	76
Громадські об'єднання	77
Інші установи	78

Таблиця 4

Скорочені назви наукових ступенів

д.арн.н.	д.соц.н.	к.військ.н.	к.соц.н.
д.б.н.	д.т.н.	к.вет.н.	к.т.н.
д.вет.н.	д.ф.-м.н.	к.геогр.н.	к.ф.-м.н.
д.військ.н.	д.фарм.н.	к.геол.н.	к.фарм.н.
д.геогр.н.	д.фіз.вих	к.держ.упр	к.фіз.вих
д.геол.н.	д.філол.н.	к.і.н	к.філол.н.
д.держ.упр	д.філос.н.	к.е.н.	к.філос.н.
д.е.н.	д.х.н.	к.мед.н.	к.х.н.
д.і.н.	д.ю.н.	к.мист.	к.ю.н.
д.мед.н.	д.психол.н	к.пед.н.	
д.мист.	д.с.-г.н.	к.політ.н.	
д.пед.н.	к.арх.	к.психол.н.	
д.політ.н.	к.б.н.	к.с.-г.н.	

ПРО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЕЛЕКТРОННИХ ВАРІАНТІВ АТЕСТАЦІЙНИХ СПРАВ

(З наказу ВАК України від 10.11.1999р. №462)

У зв'язку з численними зверненнями до ВАК України щодо труднощів, які виникають при підготовці та поданні електронних варіантів матеріалів атестаційних справ, та з метою удосконалення процесу приймання атестаційних документів у ВАК України

НАКАЗУЮ:

1. Спеціалізованим ученим радам вжити необхідних заходів щодо підвищення якості підготовки електронних варіантів матеріалів атестаційних справ, забезпечити здобувачів необхідними технічними та програмними засобами, консультативною допомогою фахівців.
2. Вченим секретарям спеціалізованих учених рад під час комплектування атестаційних справ особисто перевіряти гнучкі магнітні диски з електронними варіантами документів на відповідність наявних у них файлів вимогам Інструкції про порядок підготовки та подання електронних варіантів матеріалів дисертаційних справ.
3. Перевірку та внесення в разі необхідності виправлень до електронних варіантів матеріалів атестаційних справ здійснювати силами штатних працівників ВАК України безкоштовно.

Форма 14

ОБЛІКОВА КАРТКА ДИСЕРТАЦІЇ

Форма облікової картки дисертації (ОКД) встановлена Українським інститутом науково-технічної та економічної інформації. З питань замовлення бланків ОКД та їх заповнення необхідно звертатися до УкрІНТЕІ за адресою:

03171, Київ-171, вул. Антоновича, 180.

Довідки за телефонами: 268-8473, 268-2563.

РЕЄСТРАЦІЙНО-ОБЛІКОВА КАРТКА		
П.І.Б.	Стать	Громадянство
Рік народження	Дата надходження	Індекс відділу
Шифр спецради	Дата рішення ради	Номер протоколу
Повна назва установи		
Науковий ступінь(вчене звання), галузь наук		Шифр і назва спеціальності
Номер справи	Ким і коли присуджено науковий ступінь (присвоєне вчене звання)	Номер диплому
	Кандидат Доктор Доцент Ст. наук.співроб. Професор	

Примітки:

1. Картку виконують на світлому цупкому папері формату 148 (ширина) x105 (висота) мм, заповнюють машинописом.

2. Назви граф «Прізвище, ім'я, по батькові», «Стать», «Громадянство», «Рік народження», «Дата надходження», «Індекс відділу», «Шифр спецради», «Дата рішення ради», «Номер протоколу», «Повна назва установи», «Науковий ступінь (вчене звання), галузь наук», «Шифр і назва спеціальності» не друкують.

3. Графи «Номер справи», «Дата надходження», «Індекс відділу» заповнюють у ВАК України.

4. Для іноземних громадян, яким відповідно до міжнародних угод на підставі захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук видають диплом доктора філософії з відповідної галузі наук, на зворотному боці реєстраційної картки необхідно надрукувати латинськими літерами англійською мовою офіційну назву установи, де відбувся захист дисертації; назву країни, громадянином якої є здобувач, прізвище та ім'я здобувача у повній відповідності з його паспортом.

Згадану інформацію засвідчують підписом вченого секретаря спеціалізованої вченої ради та печаткою установи.

ОПИС ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ Є В АТЕСТАЦІЙШІЙ СПРАВІ

(прізвище, ім'я та по батькові в родовому відмінку)

№ п/п	Назва документа	Кількість аркушів	Порядкові номери аркушів документів в справі (_____ по _____)
1	2	3	4

До опису внесено _____ документів на _____ аркушах

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради(підпис) _____
(прізвище, ініціали)
Дата

Печатка

Зауваження:

1. Незаповнені аркуші в справі не нумеруються й до опису не вносяться.
2. Всі виправлення в опису мають бути вказані, завірнені вченим секретарем та скріплені печаткою.

**ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ,
ЩО ПОВЕРТАЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧУ В РАЗІ НЕГАТИВНОГО РІШЕННЯ
СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЗАХИСТУ
ДИСЕРТАЦІЇ**

1. Особовий листок з обліку кадрів з відомостями, чинними на час прийняття дисертації до захисту, засвідчений відділом кадрів за основним місцем роботи, з фотокарткою, засвідченою печаткою установи (1 прим.).
2. Засвідчені копії дипломів про вищу освіту та про наукові ступені (вчені звання) (1 прим.).
3. Посвідчення про складені кандидатські іспити (1 прим.).
4. Висновок установи, в якій виконувалась дисертація чи до якої був прикріплений здобувач (1 прим.).
5. Перераховані в авторефераті монографії, брошури, авторські свідоцтва (копії), статті (відбитки або копії), тексти депонованих та анотованих в журналах рукописів наукових праць, тези доповідей (копії) - в 2 примірниках.
6. Дисертація, за винятком одного примірника, який вилучається з фонду бібліотеки установи, де відбувся захист, передається до спеціалізованої вченої ради.
7. Автореферат захищеної здобувачем дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук (для докторських дисертацій).
8. Електронний варіант автореферату дисертації на дискеті (1 прим. на одній дискеті).

ПРО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ДРУКУВАННЯ В «БЮЛЕТЕНІ ВИЩОЇ АТЕСТАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ УКРАЇНИ» ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЙ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА НАУК

(З постанови президії Вищої атестаційної комісії України від 16 січня 1997 року № 3/1)

З метою підвищення рівня дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора наук, поліпшення поінформованості наукової громадськості України про їх результати президія ВАК України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Запровадити з 1 вересня 1997 р. практику друкування в «Бюлетені Вищої атестаційної комісії України» повідомлень про захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

2. Встановити, що повідомлення в «Бюлетені Вищої атестаційної комісії України» містить посаду здобувача та повну назву установи, де він працює, прізвище, ім'я, по батькові здобувача, назву дисертації, шифр та назву спеціальності, шифр спеціалізованої вченої ради, телефон ученого секретаря, повну назву, адресу та підпорядкованість установи, де має відбутися захист, прізвища, ініціали, наукові ступені, вчені звання, місця роботи та посади офіційних опонентів, повну назву провідної установи.

Повідомлення для «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України» надсилається до ВАК України на бланку установи, при якій функціонує спеціалізована вчена рада, за підписом голови спеціалізованої вченої ради та з печаткою установи.

3. Зобов'язати голів спеціалізованих учених рад:

3.1.3 1 вересня 1997 р. проводити захисти дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук через 1 місяць після опублікування в «Бюлетені Вищої атестаційної комісії України» відповідного повідомлення.

3.2. Завчасно подавати до ВАК України матеріали для «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України» згідно з п.2 цієї постанови.

ЗРАЗОК

**Повідомлення про захист дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора.....наук**

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача - Степаненко Григорій Петрович

Посада здобувача і повна назва установи, де він працює - доцент кафедри інформатики Національного технічного університету України "КПІ"

Назва дисертації: "Стохастичні методи розв'язання задач програмування та їх застосування"

Шифр та назва спеціальності - 01.05.01 - теоретичні основи інформатики та кібернетики

Шифр спеціалізованої ради - Д 26.194.02

Назва установи, її адреса, телефон та підпорядкованість - в Інституті кібернетики ім. В.М.Глушкова НАН України (03022, М.Київ, просп. Глушкова, 40;т.266-15-58)

Офіційний опонент - Олійник Д.І., д.ф.-м.н., проф., академік НАН України (Інститут математики НАН України)

Офіційний опонент - Тринадцятко І.М., д.ф.-м.н., проф., зав.відділом.....(Інститут кібернетики ім.В.М.Глушкова НАН України)

Офіційний опонент - Напній Д.М., д.ф.-м.н., проф., керівник лабораторії.....(Інститут прикладного системного аналізу НАН України та Міністерства освіти і науки України)

Провідна установа - Київський національний університет ім.Тараса Шевченка.

Голова спеціалізованої
вченої ради Д 26.194.02

(Прізвище та ініціали)

М.П.

ПРО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ДРУКУВАННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЙ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ КАНДИДАТА НАУК

(3 постанови президії ВАК України від 26 березня 1998 року № 2-02/3)

На виконання постанови Головної ради ВАК України від 12 березня 1998р. президія ВАК України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Запровадити з 10 липня 1998р. практику друкування повідомлень про захист дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

2. Встановити, що повідомлення містить посаду здобувача та повну назву установи, де він працює, прізвище, ім'я, по батькові здобувача, назву дисертації, шифр та назву спеціальності, шифр спеціалізованої вченої ради, повну назву, адресу та підпорядкованість установи, де має відбутися захист, прізвища, ініціали, наукові ступені, вчені звання, місця роботи і посади наукового керівника та офіційних опонентів, повну назву провідної установи

Текст повідомлення надсилається до ВАК України на бланку установи, при якій функціонує спеціалізована вчена рада, за підписом голови спеціалізованої вченої ради та з печаткою установи.

3. Зобов'язати голів спеціалізованих учених рад:

3.1. Забезпечити з 10 липня 1998р. проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук не раніше, ніж через один місяць після опублікування відповідного повідомлення в журналі "Науковий світ".

3.2. Повідомлення повинно подаватися до ВАК України одразу після прийняття дисертації до захисту.

3.3. Дата захисту дисертації призначається спеціалізованою вченою радою після публікації повідомлення.

ЗРАЗОК

Повідомлення про захист дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата.....наук

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача - Іваненко Іван Іванович

Посада здобувача і повна назва установи, де він працює - асистент кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського

Назва дисертації: "Драматургія Олександра Олеся"

Шифр та назва спеціальності - 10.01.01 - українська література

Шифр спеціалізованої ради - Д 01.24.02

Назва установи, її адреса, телефон та підпорядкованість - в Інституті літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України (01001, М.Київ, вул.Грушевського, 4;т.228-28-79).Науковий керівник - Дмитрук І.Є., к.ф.н.,старший науковий співробітник (Інститут літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України)

Офіційний опонент - Сидоренко І.В., д.ф.н., проф.,завідувач

відділу.....(Інститут літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України)

Офіційний опонент - Солоха Н.Д., д.ф.н., проф. (Київський національний університет ім.Тараса Шевченка)

Провідна установа - Національний педагогічний університет ім.М.П.Драгоманова.

Голова спеціалізованої
вченої ради Д 01.24.02

(Прізвище та ініціали)

М.П.

**ПРО ПОСИЛЕННЯ ВИМОГ ДО ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВИХ СТУПЕНІВ
(3 постанови президії ВАК України від 26 березня 1998р. №5-02/3)**

Президія ВАК України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

9. Встановити, що ВАК України обов'язково надсилає на додатковий висновок (колективну рецензію) докторську дисертацію та атестаційну справу здобувача в тому випадку, коли період між захистом його кандидатської та докторської дисертації не перевищує п'яти років.

**ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ ВИМОГ ДО ЗДОБУВАЧІВ
(3 постанови президії ВАК України від 14.04.1999 р. 1-02/5)**

З метою забезпечення єдності вимог до здобувачів наукових ступенів та відповідно до пп. 11,13 "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.1997 р. №644, президія ВАК України постановляє:

1. Пункт 3 постанови президії ВАК України від 26.03.1998 р. №6-02/3 вважати таким, що втратив чинність.*

2. Зобов'язати спеціалізовані вчені ради не приймати до захисту та не проводити захисти дисертацій, які не відповідають вимогам абзацу 2 п. 11 "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань".**

3. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на голів спеціалізованих учених рад.

4. Постанова набуває чинності з моменту її опублікування.

---

* Наводимо скасоване положення:

"3. Встановити, що проведення захистів кандидатських дисертацій у галузі медичних наук за двома спеціальностями або виконання дисертаційних досліджень під керівництвом двох фахівців можливе виключно за таких умов:

- відповідність змісту роботи двом науковим спеціальностям (зокрема з клінічної та теоретичної медицини тощо) згідно з їх паспортами;
- зазначення першою (основною) тієї наукової спеціальності, яка відповідає професійному фахові здобувача;

— проведення захисту такої дисертації у спеціалізованих учених радах відповідного профілю (за першою зазначеною спеціальністю)".

** Наводимо другий абзац п. 11 "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань":

"Теми дисертацій мають бути пов'язані, як правило, з напрямками основних науково-дослідних робіт наукових установ і організацій та затверджені вченими (науково-технічними) радами для кожного здобувача персонально з одночасним призначенням наукового консультанта (докторська дисертація) чи наукового керівника (кандидатська дисертація)".

**ПРО СКАСУВАННЯ ЗАБОРОНИ ПРИЙМАТИ ДО ЗАХИСТУ І
ПРОВОДИТИ ЗАХИСТИ ДИСЕРТАЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВИХ СТУПЕНЮ У
ГАЛУЗІ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК, ЯКІ НЕ МАЮТЬ
БАЗОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ
(3 постанови президії ВАК України від 14.04.1999 р. №1-03/5)**

1. Вважати таким, що втратив чинність пункт 8 постанови президії ВАК України від 26 березня 1998 р. №5-02/3 "Про посилення вимог до здобувачів наукових ступенів".

2. Пункт 3 постанови президії ВАК України від 25 червня 1998 р. №3-02/6 "Про заходи щодо поліпшення якості підготовки та атестації наукових кадрів з економічних наук" викласти у такій редакції:

"Встановити, що здобувані наукового ступеня кандидата економічних наук, які не мають повної вищої економічної освіти, складають, крім кандидатського іспиту за спеціальністю, комплексні іспити з таких дисциплін: економічна теорія та економічна інформатика і комп'ютерна техніка".

3. Вважати таким, що втратив чинність , п.5 постанови ВАК України від 25 червня 1998 р. №3-02/6.

5. Дана постанова набуває чинності з дня її опублікування.

ПРО НАДАННЯ ДОЗВОЛУ ВАК УКРАЇНИ НА ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЙНИХ РОБІТ, ВИКОНАНИХ В УКРАЇНІ, В АТЕСТАЦІЙНИХ ОРГАНАХ КРАЇН-ЧЛЕНІВ МАДАТ

V Конференція Міжнародної асоціації державних органів атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, що відбулася з 1 по 5 грудня 1997 року в М.Алмати, рекомендувала з метою координації діяльності країн-членів МАДАТ, попередження плагіату, а також заради забезпечення національних інтересів країн-членів МАДАТ, приймати до захисту дисертаційні роботи, які виконані в одній країні, атестаційними органами іншої країни за наявності клопотання органу атестації тієї країни, де виконана робота. Це означає, що громадяни України, котрі вирішили з якихось причин захищати свої дисертації в інших країнах, мають отримати на це дозвіл ВАК України.

ВАК України інформує здобувачів, що підставою для отримання такого дозволу може бути відсутність в Україні спеціалізованих вчених рад зі спеціальності дисертації та із споріднених спеціальностей, що не дає змоги проведення разового захисту, передбаченого п.1.4 "Положення про спеціалізовані вчені ради".

"Бюлетень ВАК України», 1998, №1

ПРО ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЙ, ВИКОНАНИХ ГРОМАДЯНАМИ КРАЇН СНД, У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ УЧЕНИХ РАДАХ, СТВОРЕНИХ У НАУКОВИХ УСТАНОВАХ І ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ІІІ-ІV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ УКРАЇНИ

(З наказу ВАК України від 29.09.1999р. №415)

З метою запобігання плагіату, забезпечення національних інтересів країн-членів Міжнародної асоціації державних органів атестації (МАДАТ) та згідно з рішенням VII конференції МАДАТ, яка відбулася 21-24 вересня 1999 року в М.Мінську,

НАКАЗУЮ

1. Зобов'язати спеціалізовані вчені ради приймати до захисту та проводити захист дисертацій, виконаних громадянами країн СНД, які є членами МАДАТ, лише за наявності відповідного листа (клопотання) державного органу атестації та висновку організації, де виконана робота, про можливість захисту цієї роботи в Україні.

2. Персональну відповідальність за виконання цього наказу покласти на голів спеціалізованих учених рад.

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ ПОДАЮТЬСЯ ДО ВАК УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ПЕРЕАТЕСТАЦІЇ ВЧЕНОГО, ЯКОМУ ПРИСУДЖЕНО НАУКОВИЙ СТУПІНЬ В ІНШІЙ КРАЇНІ

1. Клопотання установи, в якій працює здобувач, про переатестацію доктора (кандидата) наук або старшого наукового співробітника, підписане керівником і засвідчене печаткою.

При переатестації здобувача наукового ступеня у клопотанні вказується дата і номер дозволу (листа) керівника установи на захист дисертації за кордоном. Для аспірантів (докторантів) додається засвідчена копія направлення на навчання ДО аспірантури (докторантури) за кордон.

У клопотанні необхідно зазначити назву установи, при якій функціонує спецрада, дату захисту і номер протоколу засідання.

При переатестації здобувача вченого звання у клопотанні наводяться відомості про перебування його на наукових посадах, а також відомості про наукові праці, опубліковані після захисту дисертації.

2. Особовий листок з обліку кадрів з відомостями, чинними на час прийняття дисертації до захисту, засвідчений відділом кадрів за основним місцем роботи, з фотокарткою, засвідченою печаткою установи (1 прим.).

3. Характеристика наукової, науково-педагогічної, виробничої діяльності здобувача, видана за місцем основної роботи, підписана керівником установи і засвідчена печаткою із зазначенням дати видачі.

4. Засвідчені копії диплома про вищу освіту, дипломів та атестатів про наявність наукових ступенів і вчених звань, в тому числі засвідчений нотаріально переклад українською мовою документа про наявність наукового ступеня чи вченого звання, щодо якого відбуватиметься переатестація здобувача.

5. Список наукових праць із зазначенням не менше п'яти наукових праць, які опубліковані в провідних фахових виданнях України та інших країн після захисту кандидатської дисертації, підписаний здобувачем і засвідчений за місцем роботи (Форма 26). У списку повинні бути вказані всі співавтори здобувача.

6. Автореферат дисертації (2 прим.), підписаний на обкладинці автором, якщо він надрукований державною або російською мовами. В іншому випадку до оригіналів автореферату додають його засвідчений переклад державною мовою (2 прим.).

7. Реєстраційно-облікова картка (форма 15), графі якої заповнюються машинописом (2 прим.).

8. Один примірник дисертації, переплетений і підписаний автором на титульному аркуші.

9. Перераховані в авторефераті монографії, брошури, авторські свідоцтва (копії), статті (відбитки), тексти депонованих та анованих в журналах рукописів наукових праць, тези доповідей (копії). У випадку подання копій наукових праць на них повинні бути зазначені точні і повні вихідні дані відповідних видань.

10. Згода ВАК України на захист дисертації в спеціалізованій вченій раді країн СНД (для громадян України).

11. Автореферат кандидатської дисертації (2 прим.) при переатестації вченого, якому присуджено науковий ступінь доктора наук за межами України.

12. Опис документів, які є у справі (форма 19).

Справу щодо переатестації брошурують у швидкозшивач з картону без зав'язок, на внутрішній стороні обкладинки якого наклеюють конверт, куди вкладають:

автореферати;

реєстраційно-облікові картки;

дві поштові картки з марками і вказаними адресами здобувача. На зворотному боці поштових карток пишуть прізвище, ім'я, по батькові здобувача, галузь наук та науковий ступінь або вчене звання, на які він претендує.

Послідовність розміщення документів у справі повинна відповідати їх нумерації в даному переліку.

Обкладинку атестаційної справи оформляють за встановленим зразком.